

370.91
ΙΑΤ

75

Ν. Καλαμάρου

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΟΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΤΗΣ
ΥΛΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
ΤΟΥ
ΕΞΑΤΑΞΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ
ΙΑΤΡΙΔΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΡΙΝΕΛΗ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ 26
1935

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΤΗΣ
 ΥΛΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
 ΤΟΥ
 ΕΞΑΤΑΞΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ
 ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΗΛ. ΙΑΤΡΙΔΟΥ

συγγραφέας «Μεταπολεμική Ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀμερικῇ».
 «Ἐκπαιδευτικὰ Ἀγγέλματα τοῦ Κοραΐ πρὸς
 τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν κόσμον». (Ἀγγλιστί).
 «Περίληψις τῆς Ἱστορίας Παιδαγωγικῆς».

*«Ὁ διδάσκαλος δὲν δύναται πλεον νὰ σκέπτεται,
 νὰ ἐνεργῇ, ἢ νὰ βλέπῃ διὰ τὸν μαθητὴν του, ἕως
 δὲν δύναται νὰ χωνεῖ ἢ νὰ περιλατῇ δι' αὐτόν».*

John Payne

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
 ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΡΙΝΕΛΗ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ 26
 1935

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΗΤ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ιδιόχειρον ὑπογραφήν
τοῦ συγγραφέως.

Καλφίδης

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Πολύ πρό της αναπτύξεως τῆς νεωτέρας ψυχολογίας ὁ Κομένιος (1592-1670) ἀνεγνώρισε τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἀγωγή εἶναι πορεία ἀξήσεως μὲ ἐμπειρίας, αἱ ὁποῖαι σχετίζονται μὲ τὸν κόσμον τῶν καθημερινῶν ἐνεργειῶν. Ἀν ἠδυνήθη ὅμως ν' ἀναπτύξη σαφὲς καὶ συστηματικὸν σχέδιον διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἐμπειριῶν τῆς καθημερινῆς ζωῆς ὡς μέσον διανοητικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου. Ὁ Πεσταλότσης (1746-1827) ἐξετίμησε τὴν ἀνάγκην ἐμπειριῶν μὲ πράγματα διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς διανοητικῆς προόδου, ἀλλ' ἢ ἔμφρασις του εἰς τὴν ἄσκησιν τῶν αἰσθήσεων ἔδωκεν ἕψος εἰς μεροληπτικὰς καὶ τυπικὰς πράξεις. Ὁ Φραιμπελ (1782-1853) ἔδωκε μεγαλυτέραν ἔμφρασιν εἰς τὰς ἐνεργείας, ἀλλὰ τὰς ἐσστηματοποίησε καὶ τὰς ὠργάνωσε τόσον, ὥστε ἐγένοντο κυρίως τεχνικαί, ἐξηγήθησαν ὡς λαβύρινθος μυστικισμοῦ καὶ συμβολισμοῦ καὶ ὀλίγον συνέβαλεν εἰς τὴν χρησιμοποίησιν ἐμπειριῶν, ἐκ τῶν ὁποίων παράγονται ἐνέργειαι ποὺ ἀπαιτοῦνται εἰς τὴν ζωὴν.

Ὅταν ὁ William James ἔδιδεν ἔμφρασιν εἰς τὸν σχηματισμὸν «ἐπιζητουμένων συνηθειῶν διαγωγῆς καὶ τάσεων πρὸς συμπεριφορὰν» ὡς οὐσιώδεις παράγοντας τῆς ἀγωγῆς καὶ ὁ Ἰωάννης Ντούη (1859-) ὠρίζε τὴν ἀγωγὴν «ὡς διαμόρφωσιν τῆς πείρας δίδοντες εἰς αὐτὴν μεγαλυτέραν κοινωνικὴν ἀξίαν», ἐσημειώθη ὁ δρόμος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νέας σχολικῆς «ἐνεργείας» πράξεων καὶ ἐνεργειῶν εἰς τὰ διδασκόμενα μαθήματα.

Τὸ σχολεῖον εἶναι ἴδρυμα εἰς τὸ ὁποῖον πλήρως ἀντιπροσωπεύονται αἱ σκέψεις, τὰ συμφύροτα, αἱ δράσεις καὶ ὀλόκληρον τὸ ἔθνος διὰ τὸ μέλλον του. Τὰ μαθήματα εἶναι αἱ λεωφόροι τῆς σκέψεως, παιδείας καὶ ἐνεργείας ποὺ ὀδηγοῦν κατ' εὐθειαν εἰς τὸν νέον κόσμον. Τὰ διαφέροντα εἶναι ἡ βᾶσις τῆς οἰκονομίας τῆς μαθήσεως καὶ αἱ διαφοραὶ τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν τάξιν παρασκευάζουν τὴν ἀπάντησιν κατὰ τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον του. Ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς δὲν δύναται νὰ ἐπιζήσῃ παρ' ὅταν τὰ παιδιὰ κατανοήσουν

τὰ πραγματικά, πολιτικά καὶ κοινωνικά προβλήματα τῆς ζωῆς μὲ συνεχεῖ συζήτησιν ἐντὸς τῶν αἰθουσῶν τοῦ σχολείου.

Ὁ παιδικὸς κόσμος διαφέρει τῶν ἐνηλίκων, διότι τὰ διαφέροντά του εἶναι διαφορητικά. Ὅλοι αἱ ἀντιλήψεις του διαφέρουν ὄχι μόνον εἰς τελειότητα ἀλλ' εἰς εἶδος.

Ἡ πλαστικότης τοῦ παιδικοῦ κόσμου βαθμηδὸν θραύεται μὲ τὰς ἀπαιτήσεις ἐπ' αὐτοῦ τῶν ἐνηλίκων. Ὁρισμένος ἀριθμὸς ἐνεργειῶν του ἐπιτρέπονται ἐλευθέρως, ἄλλαι ἐλέγχονται τόσον, ὥστε ἡ διαφορὰ ἀδξάνει μεταξὺ τοῦ παιδικοῦ κόσμου καὶ τοῦ τῶν ἐνηλίκων. Πάλιν ἐγείρεται μεταξὺ τῶν δύο κόσμων, τοῦ κόσμου τῆς πραγματικότητος ὡς δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν τὸν κόσμον τῶν ἐνηλίκων καὶ τοῦ κόσμου τῆς ἐπιθυμίας ἢ πιστευομένου καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πάλης ταύτης εἶναι συχνὰ ἀποφασιστικὸν διὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀτόμου.

Κάθε παιδὶ χρειάζεται υγιὲς σῶμα καὶ καλὰς συνηθείας σώματος καὶ πνεύματος. Ἄγροπνον καλῶς ὀργανωμένον πνεῦμα πολλὰ καὶ εὐρέα διαφέροντα, αἰσθημα δικαίου παιγνιδίου καὶ τιμότητος, ἱκανότητα νὰ ζῆ καὶ νὰ συνεργάζεται μὲ ἄλλους, ἱκανότητα νὰ γράφῃ, νὰ δμιλῆ, νὰ χειρίζεται τοὺς ἀριθμοὺς ἐνδόξως καὶ ἀποτελεσματικῶς καὶ τὸ πλέον σπουδαῖον σταθερὰν αὔξησιν ἱκανότητος πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ ὥραίου, καλλωνῶν καὶ πνευματικῆς ἐργασίας. Οἱ ψυχολόγοι λέγουν, ὅτι αὐταὶ αἱ ἐμπειρίαι ἢ ποιότητες δὲν γεννῶνται ἐντὸς μιᾶς νυκτὸς ἢ εἰς τινὰς ἡμέρας, ἀλλ' ἀδξάνουν βραδέως. Ὅτι διὰ τὴν ἀδξήσιν τοῦ παιδὶ πρέπει νὰ εἶναι ἐνεργητικόν, νὰ ἔχῃ ἐλευθερίαν νὰ κινήται καὶ τὸ προνόμιον εἰς ἀμφότερα, παιγνίδι καὶ ἐργασίαν, εἰς ἐρευναν καὶ δοκιμὴν τῶν ἰδεῶν του συναισθήματα καὶ διαφέροντα. Πρέπει νὰ ἔχῃ πολλὰς πραγματικὰς ἐμπειρίας καὶ νὰ σκέπτεται δι' ἑαυτὸν.

Τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον ὄλων, τὸ σχολεῖον πρέπει νὰ εἶναι θέσις ὅπου τὰ παιδιὰ δύνανται συνεχῶς ν' ἀδξάνουν πανταχοῦ καὶ εἰς πάντα εὐτυχή καὶ φυσικά. Εἰς ὅλα τὰ σχολικὰ συστήματα τὰ παιδιὰ θὰ σκέπτονται εἰς πρακτικὰς λεπτομερείας καὶ θεμελιώδεις ἀρχάς, δι' ὑγιᾶ καὶ καλῶς ἀναπτυσσόμενα σώματα δι' ἀνιπόμονα καὶ καλῶς ἐρωτῶντα πνεύματα καὶ δι' ἀρτυρισμένην πνευματικὴν ζωὴν εἰς τὴν γιγαντιαίως σπουδαίαν περίοδον τῆς ζωῆς των καὶ παντοῦ νὰ βασιλεύῃ τάξις, υγεία, φῶς, ἀνθη.

Ἐπάρχοντα πράγματα, τὰ ὅποια βοηθοῦν τὰ παιδιὰ νὰ ἐκφράζον τὰς ἰδέας των, διαφέροντα καὶ παντὸς εἶδους συναισθήματα, ὡς καὶ πολλαὶ μέθοδοι ἐκφράσεως. Τὰ νεώτερα ἔδουν τὰ τραγούδια των ἢ αὐτὰ τὰ ὅποια ἄλλος λαὸς ἔκαμε, ζωγραφίζον εἰκόνας καὶ κάμωνουν πολλὰ πράγματα μὲ τὰς χεῖράς των, παίζουν σθεναρῶς καὶ ἐλευθέρως καὶ πορισάνουν ἱστορίας εὐτυχοῦντα τὴν φαντασίαν, αἱ ὅποια ἀποδίδουν μικρὰ μέρη πραγματικῆς ζωῆς, γράφουν ποιήματα, ἱστορίας μὲ γεγονότα καὶ συζητοῦν τὰς ἐμπειρίας των, πραγματικὰς ἢ φανταστικὰς, ὡς καὶ ἄλλα πράγματα τὰ ὅποια ἐνδια-

φέρουν ἢ εὐχαριστοῦν αὐτά. Κάθε σχηματισμὸς ἐκφράσεως ἔχει ἀνάγκην ὠρισμένον ἀριθμὸν ἐφοδίων πρὸς ἐπιτυχίαν ἀρίστων ἀποτελεσμάτων. Ὑπάρχουν πράγματα, μὲ τὰ ὁποῖα τὰ παιδιὰ ὀδηγοῦνται εἰς πραγματικὰς ἐμπειρίας, ἐργασίας, προβλήματα τῆς ζωῆς καὶ ἄμεσον γνῶσιν πραγματικῶν πραγμάτων, ἥτοι ἐπίσκεψις ἐργοστασίων, ἀγρῶν, ἀγορῶν, νοσοκομείων, ταχυδρομείου, ταμιευτηρίου κλπ., ὁδραγωγείου, ὥστε νὰ ἴδουν μὲ τὰ μάτια των, ἐξετάζοντα τὸ ἔδαφος καὶ τὸ ὕδωρ.

Ὑπάρχουν πράγματα ἐκ πληροφοριῶν, εἰκόνων, βιβλίων, κινηματογράφου κλπ., τὰ ὁποῖα ὑποβοηθοῦν τὰ παιδιὰ. Ἡ Ἱστορία, Γεωγραφία καὶ Φυσική, τὰ τρία ταῦτα μαθήματα εἶναι πρακτικῶς ἐν καὶ ἡ ἐνωσις ὄλων τῶν ἐπιστημῶν κατὰ Ντούη εἶναι εἰς τὴν «Γεωγραφίαν».

Ἐμφρασις λοιπὸν πρέπει νὰ δίδεται, ὡς ἡ περίστασις ἀπαιτεῖ, εἰς μουσεῖα, πηγὰ, ἀγροτικὰ ἐργαλεῖα κλπ.

Στάδιον σπουδῶν. Τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου πρέπει νὰ νιοθετῶνται:

- 1) Κατὰ τὴν ψυχολογικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παιδιοῦ καὶ τὴν ἰκανότητα νὰ τὰ κατανοῇ.
- 2) Κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τοῦ αὐξανομένου παιδιοῦ.
- 3) Κατὰ μέσον ὕδρον τῆς πνευματικῆς ἡλικίας τοῦ παιδιοῦ εἰς ὠρισμένην ἡλικίαν.
- 4) Κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ἕλης νὰ νιοθετῆται αὕτη πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς διανοητικῆς ἰκανότητος.
- 5) Τὰ ἐλικὰ πρέπει νὰ νιοθετῶνται κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ σχολείου.
- 6) Νὰ ἐπιδιώκουν πρακτικοὺς σκοποὺς.
- 7) Νὰ εἶναι νέα.
- 8) Ν' ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ αἰσθητικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παιδιοῦ.
- 9) Ν' ἀποκλείωνται ἀπὸ τὸ δημοτικὸν σχολεῖον πάντα ὅσα ἔχουν καθαρὰν ἱστορικὴν ἀξίαν.
- 10) Ν' ἀποκλείωνται ὅσα ἀναγκάζουν τὸ παιδί ν' ἀνακεφαλαιώσῃ τεχνικῶς ὠρισμένον στάδιον ἀναπτύξεως.
- 11) Ὅ,τι τείνει ν' ἀναπτύξῃ μιὰ ἄπορι εἰς τὸ παιδί.
- 12) Ὅ,τι δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ συγκεκριμένως.

Μὲ τὸ παρὸν δίδομεν ἐν συντομίᾳ τὸ ἐλάχιστον τῶν μαθημάτων, τὰ τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ διδάξῃ ὁ διδάσκαλος τοῦ νέου δημοτικοῦ σχολείου. Ἡ γνῶσις εἶναι βοήθημα ὄχι μόνον εἰς τὸν διδάσκαλον διὰ τὴν ἐργασίαν του, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς γονεῖς οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ διδάξουν τὰ τέκνα των κατ' οἶκον. Αἱ τραγῳδαὶ ἀλλαγαί, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο εἰς τὰ μαθήματα τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐπιστημονικῶν μεθόδων τῆς παιδαγωγ-

γικής ἐρεῦνης καὶ ἡ ἔλλειψις τοιούτου ἐγχειριδίου θὰ βοηθήσῃ τοὺς διδασκάλους καὶ γονεῖς καὶ θὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ ἰδρύματα ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἄσκησιν διδασκάλων. Ἄλλ' ἰδιαίτερος ὁ ἀναγνώστης θὰ παρατηρήσῃ τὴν προσθήκην μαθημάτων ὡς τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς πολιτειακῆς ἀγωγῆς, τὰ ὁποῖα θὰ ἐξυπηρετήσουν ἔθνος καὶ ἄτομα. Θὰ ἴδῃ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἐλάττωσιν μισθημάτων χημείας, γεωμετρίας ἢ ἀλλαγᾶς εἰς τὴν διάταξιν τῆς γεωγραφίας, διότι ὁ συγγραφεὺς πιστεύει, ὅτι εἶναι συζητήσιμον ἂν ἐξυπηρετοῖ τὸν μαθητὴν ἢ σημερινὴ διάταξις τῆς ὕλης ἢ ἂν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν διαροητικὴν ἡλικίαν ὡς ἔχει.

Εἶναι ἀκόμη ἀπαραίτητον, ὅπως ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευσις ἐπεκταθῇ κατὰ δύο ἔτη, ἢ μὲ τὴν αὐξήσειν τῶν ἐτῶν φοιτήσεως εἰς τὸ δημοικὸν σχολεῖον ἢ μὲ τὴν σύστασιν ἄλλου τύπου σχολείου σύμφωνα μὲ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους.

Ὁ συγγραφεὺς ἐλπίζει, ὅτι ἡ δημοσίευσις τοῦ παρόντος θὰ φέρῃ ἐπὶ τάπητος τὸ ζήτημα τῆς συντάξεως ἀναλυτικοῦ προγράμματος τοῦ λαϊκοῦ σχολείου συγχρόνον ἀπὸ ἐργασθέντας εἰς τὰς αἰθούσας αὐτοῦ καὶ ὡς τοιοῦτον παραδίδεται εἰς τὴν κρίσιν τῶν παιδαγωγῶν καὶ δημοδιδασκάλων μας τῶν ἀφανῶν καὶ ἀκαμάτων ἀγωνιστῶν τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου καὶ τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Γ. Η. Ι.

Θεσσαλονίκη, Ἰούνιος 1935.

ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

Θρησκευτικά.

α') Νά ἐγκρατύνεται ἡ λατρεία· β') Σεβασμὸς εἰς τὰ θεῖα· γ') Ἐπιθυμία δι' εὐγενῆ ζωὴν· δ') Προαγωγή τῆς ἠθικότητος τοῦ παιδιοῦ καὶ προστασία αὐτοῦ ἀπὸ τὰς δεισδαμονίας.

Γλωσσικὰ μαθήματα.

α') Νά μάθουν οἱ μαθηταὶ τὴν τέχνην τῆς ἐκφράσεως καὶ γραφῆς·
β') ν' αὐξήσουν τὸ λεξιλόγιον καὶ νά δημιουργήσουν συνηθείας, ὥστε νὰ τὸ αὐξάνουν καὶ μετὰ τὸ σχολεῖον·
γ') νά ἐκφράζον τὰς σκέψεις τῶν ἄλλων·
δ') νά παρασκευάζονται, ὥστε ν' ἀναγινώσκουν κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς των.

Ἀνάγνωσις.— Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς ἀναγνώσεως εἶναι :

α') Νά καταστήσῃ ἱκανοὺς τοὺς μαθητὰς τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀναγνώσεως, ὥστε νά δύνανται ταχέως καὶ ἀκριβῶς ν' ἀντλοῦν σκέψεις ἀπὸ τὰ κείμενα·
β') νά ἐφοδιάσῃ αὐτοὺς μὲ μεγίστην σειρὰν ἐμπειριῶν.
γ') ν' ἀναπτύξῃ ἀγάπην πρὸς τὴν καλὴν φιλολογίαν.
δ') ν' ἀναπτύξῃ τὴν προφορικὴν ἐκφρασιν καὶ τὴν ἱκανότητα τῆς σκέψεως.

Γραφή.— Νά καταστήσῃ ἱκανοὺς τοὺς μαθητὰς ὥστε μὲ εὐκολίαν :

α') νά γράφουν τὰς ἐκφράσεις των, ὡς τὰς χρησιμοποιοῦν εἰς τὸν προφορικὸν λόγον·
β') ν' ἀντιγράφουν ταχέως καὶ ἀκριβῶς ὁρισμένα ὕλικα εὗρισκόμενα εἰς ἔγγραφα ἢ σελίδας·

γ') να κρατοῦν σημειώσεις εἰς ὀμιλίας, διαλέξεις κλπ., ὥστε νὰ γίνωνται ἱκανοὶ νὰ ἐπαναλαμβάνουν τὴν οὐσίαν εἰς τινὰς λεπτομερείας.

Ὁρθογραφία.— Νὰ καταστήσῃ ἱκανοὺς τοὺς μαθητὰς νὰ ὀρθογράψουν τὰς κοινὰς καὶ ἐν χρήσει λέξεις. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Ἀμερικὴν αἱ ἔρρευαι ἀπέδειξαν, ὅτι ὁ ἀπόφοιτος τοῦ ὀκτατάξιου Δημ. Σχολείου μεταχειρίζεται 3000 λέξεις. Αἱ λέξεις αὐταὶ διδάσκονται προοδευτικῶς κατὰ τάξεις.

Ἐκεῖνος θὰ προσφέρει ἀνεκτίμητον ὑπηρεσίαν πού θὰ εὔρη ποιὰ εἶναι αἱ κοινὰ καὶ ἐν χρήσει λέξεις τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται ὁ Ἑλληνόπαις κατὰ τὴν φοίτησίν του εἰς τὸ σχολεῖον καὶ αὐταὶ νὰ διδάσκονται.

Φυσιογνωστικά: α') Νὰ γνωρίσῃ τὸ παιδί τὰς θεμελιώδεις ἀπλᾶς καὶ γενικὰς ἀρχὰς καὶ γεγονότα πού σχετίζονται μὲ τὸν φυσικὸν κύκλον του.

β') νὰ γνωρίσῃ τὰ κοινὰ ζῶα, πτηνὰ, δένδρα, φυτὰ, ὄσπρια καὶ λαχανικὰ τῆς περιοχῆς.

γ') ν' ἀναγνωρίξῃ τὰς ἀλλαγὰς τῶν ἐποχῶν, τὸ κλίμα, τὸν καιρὸν κτλ.

δ') νὰ κατανοήσῃ καὶ ἀναπτύξῃ τὴν ὠριότητα, ἁρμονίαν καὶ ἐκτίμησιν τῆς φύσεως καὶ ν' ἀγαπήσῃ αὐτήν, διότι στὸ παιδί ἐπιδρῶν πολὺ περισσότερα συμπεράσματα στηριζόμενα εἰς τὰς ἰδίας παρατηρήσεις παρὰ ὅσα ἐμελέτησεν ἢ ἤκουσε.

ε') ν' ἀσκήσῃ τὸ παιδί εἰς συνηθείας τῆς σκέψεως καὶ ὀρθῆς παρατηρήσεως.

ς') νὰ δώσῃ ἔμφασιν εἰς τὸ καθῆκον συντηρήσεως ζώων καὶ φυτῶν.

ζ') νὰ κάμῃ ἀνθρωπίνην τὴν χρησιμοποίησιν τῶν συνηθισμένων ζώων.

η') νὰ ἐνσταλάξῃ σέβας εἰς τὸν Δημιουργὸν καὶ σεβασμὸν καὶ θαυμασμὸν διὰ τὰ δημιουργήματά του.

Ἀριθμητικὴ.— Ἡ ἀριθμητικὴ εἶναι ἀκριβὴς ὄργανισμὸς τῶν ἰδεῶν. Εἶναι κυρίως μάθημα πού τὸ παιδί δὲν εἰκάζει νέας ἐμπειρίας, ἀλλ' εἶναι μᾶλλον ὀργάνωσις ἰδεῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀνεπτυγμέναι ἀπὸ τὴν πείραν.

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς ἀριθμητικῆς εἶναι :

α') Ν' ἀναπτύξῃ τὸ παιδί βασικὰς συνηθείας τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ὥστε νὰ λύῃ ἀκριβῶς τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς του.

β') νὰ κατανοῇ τὰς σχέσεις τῶν ἀριθμῶν, ν' ἀναποκρίνεται διὰ πᾶν ἐπάγγελμα τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ νὰ προπαρασκευάζεται δι' ἀνωτέρας μαθηματικὰς γνώσεις. Προσέτι δὲ ἡ ἀριθμητικὴ ἀσκεῖ τὸ πνεῦμα εἰς ἀκριβειαν κρίσεως καὶ μαθαίνουν οἱ μαθηταὶ νὰ διακρίνουν μεταξὺ τῶν οὐσιωδῶν καὶ ἐπουσιωδῶν.

γ') ὑποβοηθεῖ τὴν συγκέντρωσιν διὰ νὰ ἔλθῃ ἐπιτυχία εἰς τὴν ἀδιάρρητον προσοχὴν τοῦ μαθητοῦ.

δ') προμηθεύει συγκινητικά αποτελέσματα από την συνείδησιν τῆς δυνάμεως πού ἀκολουθεῖ τὴν ἐπιτυχίαν καὶ διανοητικὴν εὐχαρίστησιν μετὰ τῆν λύσιν προβλημάτων καὶ αὐτοεκτίμησιν.

Μουσική : α') Εἶναι ν' ἀσκήσωμεν τοὺς μαθητὰς νὰ ἄδουν·

β') ν' ἀναπτύξωμεν τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως διὰ καλὴν μουσικὴν·

γ') νὰ καταστήσωμεν ἱκανούς, ὥστε ὅταν ἀποφοιτοῦν τοῦ σχολείου νὰ κατανοοῦν Ὡδικήν, Θρησκευτικὴν καὶ Λαϊκὴν·

δ') νὰ καλλιεργήσωμεν τὸν πατριωτισμόν, πίστιν πρὸς ἰδεώδη, θρησκείαν κλπ.

Ἱστορία : α') Νὰ κατανοοῦν πῶς ἤρχισαν καὶ πῶς ἀνεπτύχθησαν τὰ νεότερα ἰδρύματα, καὶ νὰ ἐνθαρρύνεται μέσφ αὐτῶν ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν·

β') νὰ κατανοήσουν τὸν πολιτισμόν·

γ') νὰ αἰσθανθοῦν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα μετὰ τὴν ἔγερσιν τῆς ἐθνικῆς ὑπερηφανείας, καὶ προαγωγὴν τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἀρετὴν.

Γεωγραφία : α') Νὰ προσανατολίσωμεν τοὺς μαθητὰς μετὰ γεγονότα περὶ τῶν ὁποίων ἔχουν ἀναγνώσει·

β') νὰ δύνανται ν' ἀναγινώσκουν χάρτας, νὰ ὀδηγῶνται εἰς ταξίδια καὶ νὰ ἐκτιμοῦν τὴν φύσιν·

γ') νὰ κατανοοῦν τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος τῶν διαφόρων χωρῶν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς·

δ') νὰ κατανοοῦν τὴν υἱείαν καὶ τὸν πλοῦτον τῶν λαῶν.

ε') νὰ κατανοοῦν τὰ διάφορα σημεῖα τῶν χαρτῶν ὄρη, πεδιάδας κλπ.

ς') νὰ μάθουν στοιχειώδη τῶν ἄλλων χωρῶν.

Χειροτεχνία : α') Νὰ κατανοήσουν τὰ κοινὰ ἐργαλεῖα διὰ τὰς κοινὰς ἐπιδιορθώσεις γύρω τοῦ οἴκου·

β') νὰ βοηθηθοῦν διὰ τὸ μέλλον των.

Γυμναστική καὶ Ὑγιεινή.

Ἡ γυμναστικὴ σχετίζεται μετὰ τὴν υἱείαν. Ἡ γυμναστικὴ πρέπει νὰ κρίνεται καὶ νὰ ἐκλέγεται μετὰ βάσιν τὴν συμβολὴν τῆς εἰς τοὺς μεγάλους σκοποὺς τῆς κοινωνικῆς δράσεως ὡς υἱείαν, ἀναψυχὴν, ἐπαγγελματικὴν, ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἱκανότητα. Ἡ ἀξία τῆς υἱείας δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐξαρθῇ διὰ τὸ ἄτομον καὶ τὸ ἔθνος. Ἡ υἱεία σχετίζεται μετὰ χιλιάδας ἄλλων ἀρετῶν, αἱ ὁποῖα τὴν ἀκολουθοῦν. Τί ἔχει νὰ κερδίσῃ τὸ παιδί, ὅταν ἀποκτήσῃ ὅλον τοῦ κόσμου τὰς γνώσεις καὶ χάσῃ τὴν υἱείαν του ;

Πολιτειακή αγωγή.

- α') Ν^ο άσκήση τόν μαθητήν εις τās άρετάς του καλού πολίτου.
 β') νά γνωρίση την κοινωνικήν ζωήν και την σχέσιν του μαθητοῦ πρὸς αὐτήν·
 γ') νά τόν υποβοηθήση νά γίνη ενεργόν και **συνεργατικόν** μέλος τῆς κοινωνίας και ἀνιδιοτελῆς ὑπηρέτης του συνόλου

Γενικαὶ κατευθύνσεις του Δημοτικού σχολείου.

- α') Νά υποβοηθή την άνωτέραν του ἔθνος ἐκπαίδευσιν·
 β') ν' ἀνταποκρίνεται εις τās ανάγκας τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῆς πολιτείας και του συνόλου·
 γ') νά δίδη εις τὸ παιδί καλλιτέραν προπαρασκευήν δια την πρακτικὴν άσκησιν τῆς ζωῆς·
 δ') νά πλησιάζη τὰ θεμελιώδη ἐκπαιδευτικά προβλήματα τῶν χρόνων μας.

Εἰς τās ἀγροτικὰς περιοχὰς ἡ γενικὴ κατεύθυνσις τῶν διδασκάλων πρέπει νά εἶναι, ὥστε οἱ μαθηταί:

- α') Νά κατανοήσουν τὰ θεμελιώδη περὶ ἐδάφους φυτῶν, ζῶων και γενικῶς τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς·
 β') νά καλλιεργήσουν ἐμπειρίας τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς·
 γ') ν' ἀναπτύξουν ἰδεώδη σχετιζόμενα με αὐτήν·
 δ') νά ἴδουν πῶς ἡ ἀγροτικὴ ζωὴ σχετίζεται με την κοινωνίαν και νά την ἀγαπήσουν.

ΤΑΞΙΣ Α΄.

Θρησκευτικά.

Προσευχαί, ποιήματα και ἄσματα θρησκευτικά. Ἐρμηνεῖται τῶν μεγάλων ἑορτῶν καὶ τοῦ πολιούχου πόλεως ἢ χωρίου.

Ἡθικὴ ἀγωγή εἶναι πάντοτε ἡ γενικὴ κατεύθυνσις εἰς ὅλας τὰς τάξεις καὶ εἰς ὅλα τὰ μαθήματα.

Ἀριθμητικὴ.

Εἰδικὴ ἐργασία. Ἀρίθμησις. Προφορικὰ.

Α' ἐξάμηνον.

Ἀνάγνωσις ἀριθμῶν 1-50.

Ἀρίθμησις μετὰ πράγματα ἕως τὸ 10 καὶ βαθμηδὸν ἄνευ πραγμάτων ἀπὸ 1-20, μετὰ 10 ἕως 100. **Πρόσθεσις** μετὰ πράγματα καὶ βαθμηδὸν χωρὶς πράγματα. **Πρόσθεσις** εἰς ἀριθμοὺς ἀπὸ 1 ἕως 9. Πρόσθεσις 2 εἰς ἀριθμοὺς ἀπὸ 2 ἕως 8. Μέτρησις μετὰ βήματα, κύβους, εἰκόνας ἀριθμῶν κλπ. Προβλήματα ὅσα λύονται μετὰ ἀρίθμησιν. Συχνὰ ἐσωτερικαὶ ἐπαναλήψεις καὶ συνδέσεις.

Β' ἐξάμηνον.

Ἀρίθμησις μετὰ πράγματα ἕως 20, ἄνευ πραγμάτων 1-50 μετὰ 10 ἕως τὸ 100, μετὰ 2 ἕως τὸ 20, μετὰ 5 ἕως 50.

Πρόσθεσις τῶν ἀριθμῶν 10, 2, 3 εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἀπὸ 1-10.

Ἀφαίρεσις μετὰ τὴν ποσείαν τῆς προσθέσεως.

Μέτρησις: δραχμὴ, δεκάλεπτα, πεντηκοντάλεπτα — τὸ μέτρον.

Σύνκρισις: Ἀριθμὸς καὶ μέγεθος ομάδων ἀντικειμένων τοῦ αὐτοῦ εἴδους. **Κλάσματα**: Ἰδέα τοῦ μισοῦ ἀπλοῦ πράγματος ἢ ομάδος ἀναπτυσσόμενον ἐποπτικῶς. Προβλήματα λυόμενα μετὰ τὴν ἀρίθμησιν.

Γ ρ α φ ή .

Α' ἐξάμηνον.

Γραφὴ ἀριθμῶν ἕως τὸ 10. Πρόσθεσις οἰοῦδήποτε συνδυασμοῦ πού ἔμαθαν προφορικῶς.

Β' ἐξάμηνον.

Γραφὴ ἀριθμῶν ἕως 100. Πρόσθεσις δύο ἀριθμῶν τῶν ὁποίων τὸ πῶσον εἶναι ὀλιγώτερον τοῦ 100.

Σημεῖα: +, =.

Ἑλληνικὰ.

Α' καὶ Β' ἐξάμηνον.

Ἀπλὰ ποιήματα, ὁμοιοκαταληξία. Ἀπομνημόνευσις πεζῶν φράσεων

καὶ ποιημάτων.⁽¹⁾ Ἀπλῶ παραμύθια. Βιβλία μὲ εἰκόνας. Ἀπλῶ βιβλία ἀναγνώσκονται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου εἰς τὰ παιδιὰ.

Ἀνάγνωσις: Ἐνδιαφέροντα καὶ συμβάντα ἀγαπητὰ στὸ παιδί εὐκόλα εἰς σκέψιν καὶ ὕφος. Τὸ πρῶτον βιβλίον δύναται νὰ χρησιμοποιηθῆ, ὅταν κρίνῃ ὁ διδάσκαλος.

Λεκτικαὶ ἀσκήσεις: Συζήτησις. Προφορικὴ ἀναπαραγωγή τῶν συζητήσεων. Προφορικαὶ ἀσκήσεις μὲ θέματα ἀπὸ τὴν φαντασίαν ἢ ἀνακάλυψιν τοῦ παιδιοῦ. Προφορικὴ ἀσκήσις πρὸς διόρθωσιν τοῦ λεκτικοῦ.

Ἀσκήσις εἰς ὁμιλίαν καὶ ἰδιαίτερα προσοχὴ εἰς τὴν **φωνήν**.

Ὄρθογραφικαὶ ἀσκήσεις: Τόνοι, πνεύματα. Διάκρισις (ε-αι, ο-ω, ι, η, ει, οι). Κόμμα, τελεία στιγμὴ, ἐρωτηματικόν. Τονισμὸς ε καὶ ο.

Ὄδική.

Τραγοῦδισμα μικρῶν μελωδικῶν φράσεων μὲ μίμησιν, ὥστε νὰ δώσουν εἰς τὸ παιδί μουσικὴν πεῖραν ὡς βάσιν πρὸς περαιτέρω μελέτην καὶ νὰ τὸ οδηγήσουν νὰ ψάλλῃ μὲ καλὸν τόνον ἀτομικὸ τραγοῦδι.

Φύσις.

Ζῶα: Κοινὰ ζῶα (σκύλος, γάτα, ποντικός. Ἐξέτασις α') παρουσίας, β') συνθησίας, γ') φροντίδος, δ') ἱστορίας των). Φυτὰ, ἄνθη, φρούτα, λαχανικά. **Περιβάλλον:** Οἶκος, σχολεῖον, γείτονες.

Ἰχθυογραφία καὶ Χειροτεχνία.

Ἐλευθέρᾳ ἰχθυογράφῃσις ἀπλῶν ἀντικειμένων ἢ ὅ,τι τοὺς προσέκλεισεν ἐντύπωσιν. Χρῶμα. Κατασκευὴ ἐκ χάρτου σταυρῶν κλπ. Ραφὴ καὶ οἰκοδομικὴ ἐργασία.

Καλλιγραφία.

Α' καὶ Β' ἐξάμηνον.

Διδασκαλία τῶν μικρῶν γραμμάτων α, ι, ο, ρ, ν, ζ, σ, τ, υ. Τὰ κεφαλαία Ο καὶ Α καὶ μερικὰ λέξεις καὶ φράσεις ποὺ ἔχουν τὰ ἄνω γράμματα, ὡς «νά», «ἄχι», «νά!».

Φυσικὴ ἀγωγή.

Γυμναστικαὶ ἀσκήσεις 5' λεπτά. Ὄργανωμένα ἀποχωρήσεις. Ἄσματα, παιγνίδια. Ἱστορίαι γυμναστικῆς. Μιμήσεις. Ρυθμοί, χοροὶ καὶ παιγνίδια.

Ὑγιεινή.

Εἰδικὸν θέμα: Τροφὴ καὶ ποτόν. Καθημερινὴ ἐπιθεώρησις ὑπὸ τοῦ διδασκοντος. Παρατηρήσεις διὰ φυσικὰς ἀνικανότητας καὶ εἰδοποίησις τοῦ οἴκου. Καθημερινὴ τακτικὴ. Οἰνόπνευμα καὶ καπνός. Καθαριότης καὶ ἀναπνοή.

(1) Εἰς τὸ πρότυπον τοῦ Διδασκαλείου Maxwell τῆς Ἀμερικῆς οἱ μαθηταὶ τῆς Α' τάξεως εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου εξαμήνου ἐγνώριζον ἀπὸ μνήμης 270 στίχους περὶ τοῦ λόγου καὶ ποιημάτων πρὸς καλλιτέρευσιν τῆς ἐκφράσεώς των.

Πολιτειακή αγωγή.

Τὰ πρῶτα τρία ἔτη τοῦ μαθήματος τὰ παιδιά πρέπει ν' ἀσκῶνται εἰς τὰ μέσα καὶ τρόπους προφυλάξεως καὶ ἀσφαλείας, τὴν προστασίαν τοῦ ἀτόμου καὶ ἰδιοκτησίας καὶ τὰ καθήκοντά των, ὥστε νὰ γίνουν ἐπιωφελεῖς μικροὶ πολῖται.

ΤΑΞΙΣ Β΄.

Θρησκευτικά.

Προσευχαί, ποιήματα καὶ ᾠδαί, Διδασκαλία ἀπλαῖ πρὸς ἐρημνεῖαν ἐρογῶν.

Ἠθικὴ αγωγή εἶναι πάντοτε ἡ γενικὴ κατεύθυνσις εἰς ὅλας τὰς τάξεις καὶ εἰς ὅλα τὰ τὰ μαθήματα.

Ἀριθμητικὴ.

Εἰδικὴ ἐργασία. Πρόσθεσις. Ἀρχὴ τῆς ἀφαιρέσεως.

Προφορικὰ.

Α' ἐξάμηνον.

Ἀνάγνωσις ἀριθμῶν ἕως 1000. Ἀρίθμησις με 3 ἕως 30 ἀρχίζοντες με 3, με 4 ἕως 40, με 5 ἕως τὸ 100.

Πρόσθεσις οἰωνδήποτε δύο ἀριθμῶν ἕως 10, ἤτοι αἱ 45 ἐνώσεις των.

Ἀφαιρέσις. Μὲ τὴν πορείαν τῆς προσθέσεως, χρησιμοποιήσις ἐνώσεων ἀναπτυχθεισῶν εἰς τὰς προσθέσεις.

Μέτρησις. Ὅκᾶ, δραχμὴ, 2 δραχμαί, 5 δραχμαὶ κλπ., μέτρον.

Σύγκρισις. Ἀριθμὸς καὶ μέγεθος ἀντικειμένων καὶ ὁμάδος ἀντικειμένων τοῦ αὐτοῦ εἶδους.

Κλάσματα. Μισά, τέταρτα ἐνὸς πράγματος ἢ ὁμάδος βγαλμένα ἀπὸ ἀντικείμενα μπροστὰ στὰ παιδιά.

Προβλήματα λυόμενα διὰ τῆς προσθέσεως.

Γραφή.

Γραφὴ ἀριθμῶν ἕως 1000. Πρόσθεσις. Τρεῖς ἀριθμοί, φθάνοντες ἕως 14. Ἀφαιρέσεις με τὴν πορείαν τῆς προσθέσεως. Κάθε ψηφίον τοῦ μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ νὰ εἶναι ἴσον ἢ μεγαλύτερον πρὸς τὸ ψηφίον τοῦ μικροτέρου ἀριθμοῦ.

Σημεῖα +, -, =.

Β' ἐξάμηνον.

Εἰδικὴ ἐργασία. Ἀφαιρέσεις.

Π ρ ο φ ο ρ ι κ ά .

Ἀριθμησις με 5, 2, 4 ἕως 100, ἀρχίζοντες με 5, 2 καὶ 4 κυρίως με 3 ἕως 99 ἀρχίζοντες με 3.

Πρόσθεσις. Ἀσκησις εἰς τὰς 45 ἐνώσεις. Ἀριθμοὶ ἀπὸ 1-6 νὰ προστίθενται εἰς ἀριθμοὺς ἀπὸ 1-90.

Ἀφαίρεσις. Μὲ τὴν πορείαν τῆς προσθέσεως. Ἀφαίρεσις ἕως 100 με ἀριθμοὺς ἕως τὸ 6.

Μέτρησις. Ὁρισμέναι μονάδες, ὥρα, ἡμέρα, ἑβδομάς, δεκά, δύο δεκάδες. Χρόνος με ὠρολόγιον.

Κλάσματα. Μισό, τέταρτον, τρίτον ἀντικειμένου ἐποπτικῶς.

Προβλήματα λυόμενα με πρόσθεσιν ἢ ἀφαιρέσιν.

Γ ρ α φ ῆ .

Γραφή ἀριθμῶν —1000.

Πρόσθεσις τεσσάρων ἀριθμῶν νὰ φθάσουν εἰς τὸ 21.

Ἀφαίρεσις με τὴν πορείαν τῆς προσθέσεως.

Προβλήματα. Συγκεκριμένα παραδείγματα μιᾶς πράξεως καὶ ἀπαντήσεως εἰς διψηφίους πράξεις.

Ἑ λ λ η ν ι κ ά .

Ἄπλᾶ ποιήματα. Ἀπομνημόνευσις πεζοῦ λόγου καὶ ποιημάτων. Ἰστορίαι, ἅπλαϊ παροιμίαι καὶ ἀξιώματα. Ἄπλᾶ βιβλία νὰ διαβάζονται εἰς τὰ παιδιὰ.

Ἀνάγνωσις. Ἐκ τοῦ ἐγκεκριμένου βιβλίου. Σιωπηρὰ ἀνάγνωσις. Μελέτη τῶν λέξεων πὸν χρειάζονται εἰς τὴν γραφήν. Ἀπόδοσις μύθων καὶ διηγημάτων.

Δεκτικαὶ ἀσκήσεις ὡς εἰς τὴν Α' τάξιν.

Ὁρθογραφικαὶ ἀσκήσεις. Γραφή προτάσεων. Τονισμὸς τῆς προπαραληγουσῆς. Ὁ διδάσκαλος δίδει λέξεις ἐκ τοῦ κειμένου με τὰς ὁποίας ἀσκοῦνται οἱ μαθηταὶ εἰς ὀρθογραφίαν καὶ σχηματισμὸν προτάσεων. Ρήματα -ω, -ομαι, -ῶμαι, -οῦμαι. Τονισμὸς καὶ πληθυντικὸν πρόσωπον.

Ῥ δ ι κ ῆ .

Τραγούδια με τόνον τῆς μιμήσεως. Ἀσκησις τῆς φωνῆς με φράσεις μελωδίας καὶ ἀναγνώρισις αὐτῶν τῶν φράσεων με τὴν ἀκοήν. Ἀτομικὰ ᾄσματα.

Φ ύ σ ι ς .

Ζῶα καὶ πτηνὰ. Κοινὰ ζῶα καὶ πτηνὰ τῆς περιοχῆς καὶ ἔντομα (ὠφέλεια ἢ βλάβη ἐξ αὐτῶν).

Φυτὰ. Ἄνηθ, λαχανικά, φρούτα, δένδρα τῆς περιοχῆς.

Κύκλος. Οἶκος καὶ σχολεῖον, γείτονες.

Φυσικὰ φαινόμενα. Ἀλλαγὴ τοῦ καιροῦ, ἀήρ, βροχή, χιόν.

Ἰχνογραφία καὶ Χειροτεχνία.

Συνέχεια ὡς εἰς τὴν πρώτην τάξιν. Ἐκταῖς τῆς ὁραφῆς, κινήματος, πλεκτικῆς καὶ κοπτικῆς ἀναλόγως τῶν μέσων τοῦ σχολείου.

Καλλιγραφία.

Α' ἐξάμηνον.

Συνεχῆς πείρα εἰς ὅλα τὰ μικρὰ καὶ κεφαλαῖα γράμματα πού ἐδιδάχθησαν. Διδασκαλία τῶν κεφαλαίων πού ἀρχίζουν αἱ ἡμέραι τῆς ἐβδομάδος, οἱ μῆνες τοῦ ἔτους καὶ αἱ συνήθειες ἑορταί. Διδασκαλία τῶν παιδιῶν νὰ γράφουν αὐτὰς τὰς λέξεις καὶ νὰ γράφουν τὸ ὄνοματεπώνυμόν των.

Β' ἐξάμηνον.

Σκοπὸς νὰ ἀποκτήσουν ὀρθὴν στάσιν κατὰ τὴν γραφὴν μὲ μυϊκὰς κινήσεις. Διδασκαλία πῶς ν' ἀναπαύουν τὸ χέρι, πῶς νὰ κρατοῦν τὴν πέναν, πῶς νὰ κάθηνται καὶ πῶς ν' ἀναπαύωνται. Διδασκαλία τῆς εὐθείας γραμμῆς καὶ ὠσειδῶν ἀσκήσεων. Ἀσκήσεις εἰς τὰ κεφαλαῖα Ο, Α, Α, Χ, Θ. καὶ μικρὰ γράμματα ι, η, ζ, υ, π, μ, ο, α. Λέξεις καὶ εὐκόλοι φράσεις μὲ τὰ γράμματα. Διδασκαλία νὰ γράφουν τὰ παιδιά τὰ ὀνόματα καὶ διευθύνσεις των. Διδασκαλία μερῶν.

Φυσικὴ ἄσκησης καὶ ὑγιεινῆ.

Α' ἐξάμηνον.

Ὅπως καὶ εἰς τὴν πρώτην τάξιν. Ὑγιεινὴ τοῦ οἴκου καὶ ἐποχῶν.

Β' ἐξάμηνον.

Ἐκτακτος φροντίς τῆς πέψεως καὶ συνηθείας φαγητοῦ. Ἐπανάληψις τῶν τοῦ πρώτου ἐξαμήνου.

Πολιτειακὴ ἀγωγή ὡς εἰς τὴν πρώτην τάξιν.

ΤΑΞΙΣ Γ'.

Θρησκευτικά.

Ἐκλεκταὶ ἱστορίαι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος. Προσευχαί, ποιήματα καὶ ᾠσματα θρησκευτικά. Στοιχεῖά τινα περὶ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς Παλαιστίνης.

Ἠθικὴ ἀγωγή εἶναι πάντοτε ἡ γενικὴ κατεύθυνσις εἰς ὅλας τὰς τάξεις καὶ εἰς ὅλα τὰ μαθήματα.

Ἀριθμητική.

A' ἐξάμηνον.

Εἰδικὴ ἐργασία. Ἀρχὴ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ. Χρήματα τῆς Ἑλλάδος.

Ἀνάγνωσις ἀριθμῶν ἕως 10,000. Ρωμαϊκοὶ ἀριθμοὶ — X.

Ἀρίθμῳσις μετὰ 2 καὶ 3 ἀρχίζοντας ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἀριθμῶν.

Πρόσθεσις. Ἀριθμοὶ ἕως 9 προστίθενται εἰς ἀριθμοὺς ἕως 100.

Ἀφαίρεσις. Ἀπὸ τὸ 100 οἰουδήποτε ἀριθμοῦ μέχρι 10.

Πολλαπλασιασμός. Ἀνάπτυξις τοῦ πίνακος μέχρι 5×12 . Φθάνομεν μέχρι 60 μετὰ ἕνα ἀριθμῶν μέχρι 5 καὶ τὸν ἄλλον μέχρι 12.

Διαιρέσις. Ἀσκήσεις νὰ εὔρη τοὺς ἀριθμοὺς μέσα εἰς τοὺς πίνακας ὅταν τὸ ὅλον καὶ ἕνας ἀριθμὸς δίδεται.

Μέτρησις. Ὁρισμένοι μονάδες: δωδεκάς, ὀκτὰ, μισὴ ὀκτὰ, ἑκατὸ δράμμα κλπ., λεπτά, ὥρα, ἡμέρα, ἑβδομάς, μῆν, ἔτος.

Κλάσματα. Μισά, τέταρτα, ὄγδοα, τρία δέκατα, ἕνα-μισό, ἕνα-τέταρτο, ἕνα-τρίτο, ἕνα-πέμπτο, ἕνα-ὄγδοο, ἕνα-δέκατο, πολλαπλάσια τοῦ 2, 4, 3, 5, 8 καὶ 10 ἐντὸς τῶν πινάκων.

Προβλήματα ἀπαιτοῦντα μίαν προᾶξιν.

Ὅροι. Ἀναγνώρισις καὶ ὀνομασία, ἀθροισμα, ὑπόλοιπον ἢ διαφορὰ, γινόμενον.

Γραφή.

Γραφὴ ἀριθμῶν μέχρι 10,000.

Πρόσθεσις. Ποσὰ ἕως 10,000 μετὰ πέντε ἀριθμοὺς ἢ ὀλιγωτέρους.

Ἀφαίρεσις μετὰ τὴν πορείαν τῆς προσθέσεως. Ἀριθμοὶ μετὰ 4 ψηφία.

Πολλαπλασιασμός. Πολλαπλάσια μετὰ μονοψηφίους καὶ διψηφίους.

Ἰδιαιτέρη προσοχὴ εἰς τὴν προφορικὴν ἐργασίαν.

Διαιρέσις μετὰ διαιρέτην μονοψήφιον. Ἐκαστον πηλίκον νὰ εἶναι ἕν πολλαπλάσιον τοῦ διαιρέτου.

Προβλήματα. Μετὰ μίαν προᾶξιν μετὰ διψηφίους ἀριθμοὺς.

Σύμβολα. +, —, ×, ÷, =.

Προφορικὰ.

B' ἐξάμηνον.

Εἰδικὴ ἐργασία. Διαιρέσις.

Ἀνάγνωσις ἀριθμῶν 10,000.

Ρωμαϊκοὶ ἀριθμοὶ μέχρι XX.

Δραχμαὶ καὶ λεπτὰ εἰς δεκαδικὸν σχηματισμὸν.

Ἀρίθμῳσις μετὰ 4 καὶ 5 ἀρχίζοντας μετὰ οἰονδήποτε ἀριθμῶν μετὰ 6, 7, 8 καὶ 9, ἀρχίζοντες κυρίως ἀπὸ 6, 7, 8 καὶ 9.

Πολλαπλασιασμός μέχρι 9×12 .

Διαιρέσις. Τελεῖα διαιρέσις.

Μέτρησις. Στατήρ.

Κλάσματα. Μισά, τέταρτα, ὄγδοα, τρίτα, ἕκτα, πέμπτα, δέκατα, δύο τρίτα καὶ τρία τέταρτα τῶν ποσοστῶν τῶν τρίτων καὶ τετάρτων ἐντὸς τῶν πινάκων.

Προβλήματα μιᾶς πράξεως.

Ὅροι. Ἀναγνώρισις καὶ ὀνομασία μειωτέος, ἀφαιρετέος, ὑπόλοιπον ἢ διαφορά, πολλαπλασιαστέος, πολλαπλασιαστής, γινόμενον.

Γ ρ α φ ή .

Συνέχεια τῆς ἐργασίας τοῦ Α' ἑξαμήνου. Ἀσκήσεις εἰς πρόσθεσιν καὶ ἀφαιρέσιν· πολλαπλασιασμός μονοψηφίων καὶ διψηφίων· τελεία διαίρεσις με̄ διαρέτην κάτω τοῦ 10. Προβλήματα μιᾶς πράξεως καὶ με̄ διψηφίους ἀριθμούς.

Ἑ λ λ η ν ι κ ά .

Ἄπλᾳ ποιήματα. Ἀπομνημόνευσις πεζοῦ λόγου καὶ ποιημάτων. Ἱστορία. Παροιμίαι καὶ ἀξιώματα. Ἀνάγνωσις βιβλίων εἰς τοὺς μαθητάς.

Ἀρχὴ χρήσεως βιβλίων ἐκτὸς τοῦ ἀναγνωστικοῦ.

Ἀνάγνωσις. Ἀνάγνωσις ἐκ τοῦ ἀναγνωστικοῦ κεφαλαίων κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος. *Σιωπηρὰ ἀνάγνωσις.*

Μελέτη λέξεων καὶ ὀρθογραφία. Σημασία. Χρήσις καὶ ὀρθογραφία λέξεων ποὺ χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν γραφὴν.

Δεκτικαὶ ἀσκήσεις. Προφορικὴ ἐξήγησις τοῦ μαθητοῦ τῆς πείρας του, γνώσεως καὶ παρατηρήσεώς του. Προφορικὴ ἀναπαραγωγή ἀπλῶν ἐνδιαφερόντων πραγμάτων καὶ τοῦ μαθήματος. Ἀνάπτυξις τῆς αἰσθήσεως τῆς προτάσεως. Μερικαὶ γραφαὶ ἐκθέσεις ἀπλᾶ καὶ σύντομοι.

Ἄπλᾳ φιλικαὶ ἐπιστολαί.

Γραμματικὴ. Ὁ διδάσκων θὰ ὀρμᾶται ἐκ δεδομένων εὐκαιριῶν νὰ διδάξῃ συνήθως ἀσυναίρετα ὀνόματα καὶ ῥήματα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ μέλλοντα ὀριστικῆς.

Ἀπὸ τῆς Γ' - Γ' τάξεως οἱ μαθηταὶ θ' ἀσκῶνται εἰς τὴν χοῆσιν τῶν πτώσεων τῶν ἀντωνυμιῶν, χοῆσιν τῶν ῥημάτων, ἐπιρρημάτων, ἐπιθέτων, τῶν σημείων στίξεως καὶ τῶν κεφαλαίων γραμμάτων.

Ὁ δ ι κ ή .

Τραγούδια με̄ μίμησιν, ὥστε ν' ἀποκτήσουν ἐμπειρίας οἱ μαθηταὶ νὰ ἄδουν με̄ καλὸν τόνον. Ἀσκήσις τῆς φωνῆς.

Φ ύ σ ι ς .

Ζῶα - ἔντομα. Κοινὰ ζῶα, πτηνὰ καὶ ἔντομα (κῶνωψ. Παρουσία, σῶμα, πτερά, μέγεθος, ποῦ θέτει τὰ αὐγά του. Τροφή του. Ἐπωφελεῆς ἢ

βλαβερός. Μέσα καταστροφής του). Ζώα ωφέλιμα ἢ βλαβερά εἰς τὸν ἄνθρωπον (ἀλώπηξ, ἄρκτος κλπ.).

Φυτά. Ἐνθη, φυτά. Ἡ ἱστορία τῆς ζωῆς ἐνός γνωστοῦ φυτοῦ.

Φυσικὰ φαινόμενα. Ἀλλαγὴ τῶν ἐποχῶν καὶ ἡ περίεξ φύσις, παρατηρήσεις εἰς τοὺς ἀγρούς. Κράτησις ἡμερολογίου τοῦ καιροῦ δι' ἓνα μῆνα τὸ πρῶτον ἐξάμηνον καὶ ἓνα τὸ δεύτερον.

Ἰχθυογραφία.

Ἰχθυογραφία κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος (προσόψεις οἰκιῶν, ἐκκλησιῶν, γεφυρῶν, τροχῶν ἀμάξης, φύλλων διαφόρων δένδρων κλπ.).

Καλλιγραφία.

Σκοπὸς ὡς εἰς τὴν Β' τάξιν.

Ἀρχὴ ἐκάστου μαθήματος μὲ ἀσκήσεις ἐπὶ εὐθείας γραμμῆς.

Διδασκαλία τῶν κεφαλαίων γραμμάτων κατὰ τὴν σειρὰν τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος τοῦ Ὑπουργείου. Ἀσκήσεις πρὸς ὀρθογραφίαν ἐκάστου διδασκομένου γράμματος.

Γραφὴ κυρίων ὀνομάτων ἀρχομένων μὲ τὸ διδασκόμενον γράμμα.

Γραφὴ ἀριθμῶν.

Χειροτεχνία.

Κατασκευὴ ἀπὸ χαρτόνι περικαλυμμάτων βιβλίων, χαρτοθηκῶν, χαρταετῶν καὶ νὰ κόπουν ἀπὸ χαρτόνι σχήματαφύλλων, κοινῶν δένδρων κλπ.

Διὰ τὰ θήλαα ὄρατικῆ, κίνημα, πλεκτικῆ.

Ἱστορία.

Ἡρακλῆς, Θησεύς, Ἀλκίσις, Ἀρχοναυτικὴ ἐκστρατεία, Τρωϊκὸς πόλεμος, Περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσεύς.

Πατριδογνωσία καὶ Γεωγραφία.

Νὰ δώσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς γεωγραφικὰς ἐμπειρίας καὶ ἀντιλήψεις ἀνευ βιβλίων. Ἡ διδασκαλία θὰ στηρίζεται εἰς παρατηρήσεις τῶν μαθητῶν, ἥτοι τοπογραφίαν τοῦ χωρίου καὶ τῶν γειτονικῶν. Ὁ λαὸς καὶ αἱ ἀσχολίαι του. Οἱ μαθηταὶ θὰ φέρουν ἀντικείμενα καὶ εἰκόνας.

Τὸ γάλα ὡς τροφή καὶ ἡ ἀξία του. Ζῶα παράγοντα γάλα (ἀγελάς, αἶξ, πρόβατον, κἀμηλος), βοῦτυρον καὶ τυρὸς.

Δαχανικὰ τῆς περιοχῆς: πατάτες, φασούλια, σέλινα κλπ.

Φρούτα τῆς περιοχῆς: Ἀχλάδια, κεράσια, φρούλες, σταφυλὰ κλπ.

Ἐδαφος: Φύτευσις δένδρων καὶ σπαρτῶν εἰς τὸν σχολικὸν κήπον ἢ εἰς γλάστρες μὲ διάφορον χῶμα καὶ ἐξέτασις των κατὰ περιόδου.

Τροφαί: Ψάρια, αὐγά, ὄρουζα, ζάχαρις, πορτοκάλια.

Ύδωρ και ἄλας. Ἐνδύματα κατ' ἐποχὰς και πῶς κατασκευάζονται (βάμβαξ, ἔριον, μέταξα κλπ.).

Οἰκίαι και ἕλικὰ κατασκευῆς: Πέτραι, ὕλοι, σίδηρος, ξύλον, τοῦ-βλα, κεραμίδια. Σύγκρισις οἰκιῶν χωριῶν και πόλεων.

Σχηματισμὸς τῆς γῆς και τοῦ ὕδατος: Λόφος, βουνόν, κοιλάς, πεδιάς, ἀκρωτήριον, νῆσος. Πηγαί, ῥυάκια, χείμαρροι, ποταμοί, λίμναι, θάλασσαι, κόλποι, ὠκεανοί. Βροχή, δμίχλη, χιῶν, πάγος δρόσος.

Σχηματισμὸς εἰς τὸν πίνακα χάρτου τῆς περιοχῆς και τοῦ νομοῦ τοῦ μαθητοῦ και καθοδήγησις τῶν μαθητῶν πρὸς ἀνάγνωσιν και ἀπόκτησιν πείρας κατασκευῆς χαρτῶν.

Μέσα μεταφορᾶς Σιδηρόδρομοι, πλοῖα, ὁδοί, γέφυραι.

Μέσα συγκοινωνίας. Ταχυδρομεῖον, τηλεγράφος, τηλέφωνον, ἀσύρματος, ῥάδιον, ἀεροπλάνον. Σύγκρισις τῆς ζωῆς τῶν πόλεων και χωριῶν.

Αἱ τέσσαρες ἐποχαί και τ' ἀποτελέσματά των ὡς πρὸς τὴν ἐνδυμασίαν, τροφήν, παιγνίδια, κατοικίαν, ἐργασίαν τῶν γονέων τῶν μαθητῶν, μέσα συγκοινωνίας, τὴν ζωὴν τῶν ζώων, ἀποδημίαν πτηνῶν, ἀλλαγὴν τοῦ δέγματος (ἵππος και πρόβατον). Ἡ ζωὴ τῶν φυτῶν (φύτευσις, αὔξεισις, σχηματισμὸς σπόρων, χρῶμα και πτώσις φύλλων).

Ἄλλαγαί εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς,

Ἐὸς ἡλίου φῶς και θερμότης. Μῆκος τῆς ἡμέρας και νυκτός. Παρατηρήσεις τοῦ ἡλίου κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς και κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν.

Ἐὸς καιρός. Συζήτησις περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ καιροῦ και ἐπιδράσεις ἐπ' αὐτοῦ. Ἀδιάβροχα, ὀμβρέλλα. Ἐὸς ἀήρ.

Θερμοκρασία. Συχνὴ ἀνάγνωσις τοῦ θερμομέτρου και γραφὴ βαθμῶν θερμοκρασίας καθημερινῶς εἰς τὸν πίνακα. Ἐὸς οὐρανός, βροχή, χιῶν κλπ.

Φυσικὴ ἄσκησις. Ἐγχειρή.

Φυσικὴ ἄσκησις. Γυμναστικά ἀσκήσεις 15' λεπτά. Ἐναπαύσεις, παιγνίδια μὲ τραγοῦδια. Παιγνίδια. Ἐστορίαί γυμναστικῆς.

Ἐγχειρή. Μυῶνες και ἄσκησις. Παιγνίδια και στάσις. Καθημερινὴ ὑγιεινὴ ἐπιθεώρησις. Παρατηρήσεις διὰ φυσικῆς ἀνικανότητος. Ἐγχειρή τῶν ἐποχῶν και τοῦ οἴκου. Καθημερινὴ τακτικὴ, πρὸς διατήρησιν καθαροῦ τοῦ σώματος. Οἰνόπνευμα και ποτόν.

Πολιτειακὴ ἀγωγή ὡς εἰς τὴν Β' τάξιν κατὰ τὴν ὥραν τῶν Ἐλληνικῶν. Κανονισμοί τοῦ σχολείου. προστασία τῆς ἰδιοκτησίας. Καθαριότης. Κίνδυνοι εἰς τοὺς δρόμους. Ἐξία τῶν νόμων πρὸς προστασίαν ὄλων.

ΤΑΞΙΣ Δ΄.

Θρησκευτικά.

Προσευχαί, ποιήματα και ἔξομα θρησκευτικά. Καινή Διαθήκη κατὰ τὰ ἐγκεκριμένα ἐγχειρίδια.

Ἡθικὴ ἀγωγή. Εἶναι πάντοτε ἡ γενικὴ κατεύθυνσις εἰς ὅλας τὰς τάξεις καὶ εἰς ὅλα τὰ μαθήματα.

Ἀριθμητικὴ.

Α' ἐξάμηνον

Εἰδικὴ ἐργασία. Μακρὰ διαίρεσις. Ἀρχὴ κλασμάτων.

Ἀνάγνωσις ἀριθμῶν ἕως 10,000. Ρωμαῖκοὶ ἀριθμοὶ ἕως C.

Δραχμὴ καὶ δέκατα εἰς δεκαδικὸν σχηματισμόν.

Πρόσθεσις. Εὗρεσις ποσοῦ τριῶν ἀριθμῶν ἀποτελουμένων ἀπὸ δεκάδας.

Ἀφαίρεσις διψηφίου ἀπὸ διψήφιου.

Πολλαπλασιασμός. Πίνακες μέχρι 12×12 .

Διαίρεσις. Χωρισμὸς ἀριθμῶν ἕως 50 καὶ δύο παράγοντας. Διαίρεσις μὲ ὑπόλοιπον.

Μέτρησις. Ὁρισμένα μονάδες. Χιλιόμετρον, μίλιον.

Κλάσματα. Κλασματικὰ μέρη ποῦ ἐδιδάχθησαν εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις. Πέντε ἕκτα, τρία τέταρτα, πέντε ὄγδοα, ἑπτὰ ὄγδοα.

Προβλήματα ποῦ ἀπαιτοῦν δύο πράξεις.

Ὅροι. Ἀνάγνωσις τῶν ὀνομάτων διαιρετέος, διαιρέτης, ὑπόλοιπον.

Γραφὴ ἀριθμῶν ἕως 100,000.

Πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις. Ἀσκήσις μὲ προσοχὴν εἰς τὴν ταχύτητα καὶ ἀκρίβειαν.

Πολλαπλασιασμός ἀκεραίων ἐπὶ 10 καὶ 100.

Διαίρεσις. Τελεία διαίρεσις μὲ διαιρέτεον τετραψήφιον.

Κλάσματα. Εὗρεσις ἑνὸς ἢ περισσοτέρων τῶν ἴσων μερῶν τῶν ἀριθμῶν τριῶν ψηφίων, ποῦ μεταχειρίζομεθα τὰ μέρη εἰς τὴν προφορικὴν ἐργασίαν.

Προβλήματα ἀπαιτοῦντα δύο πράξεις μὲ διψηφίους ἀριθμούς.

Σημεῖα. Νὰ δεῖξη πολλαπλασιασμόν καὶ διαίρεσιν ποῦ εἰσάγονται εἰς τὴν λύσιν προβλημάτων.

Β' ἐξάμηνον.

Προφορικὰ. Ἐκτακτος ἐργασία. Κλάσματα. Πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις.

Ἀνάγνωσις ἀριθμῶν ἕως 1,000,000. Ρωμαῖκοὶ ἀριθμοὶ — M.

Ἀρίθμησις ὄλων τῶν ψηφίων μὲ οἰονδήποτε ψηφίων ἀρχικόν.

Πρόσθεσις δύο ἀριθμῶν διψηφίων (ἐπανάληψις).

Ἀφαίρεσις. Ἀσκήσις ἐπὶ διψηφίων δύο ἀριθμῶν (ἐπανάληψις).

Πολλαπλασιασμός. Ἐπανάληψις τοῦ πίνακος. Πολλαπλασιασμός οἰων-
δήποτε δύο ἀριθμῶν ποῦ φθάνουν μέχρις 100.

Διαιρέσεις ἀριθμῶν ἕως 144 εἰς δύο παράγοντας. Διαιρέσεις μετ' ὑπό-
λοιπον (ἀτελής).

Μέτρησις. Τετραγωνικὸν μέτρον, ἐκτίμησις καὶ μέτρησις ὀρθογωνίων
ἐπιφανειῶν.

Κλάσματα. Εὐρεσις ἑνὸς ἢ περισσοτέρων τῶν ἴσων μερῶν ἀριθμῶν
ἕως 144 ἐντὸς τῶν πινάκων.

Προβλήματα μετ' δύο πράξεις. Ὅροι. Ἀναγνώρισις καὶ ὀνομασία
πολλαπλασίον, γινόμενον, ἀριθμητής, παρανομαστής.

Γραφή ἀριθμῶν ἕως 1,000,000. Δραχμαὶ λεπτὰ. Κλάσματα. Συνέχεια
ἀσκήσεων μετ' προσοχὴν εἰς ἀκριβείαν καὶ ταχύτητα

Πολλαπλασιασμός μετ' δραχμὰς καὶ λεπτὰ. Ὁ πολλαπλασιασμός τρι-
ψήφιος. Πορεία πολλαπλασιασμοῦ μετ' πολλαπλασιαστήν 10.

Διαιρέσεις. Τελεία, ἀτελής πολυψηφίων, ὑπόλοιπα μετ' δραχμὰς καὶ λεπτὰ.

Κλάσματα. Πρόσθεσις καὶ ἀφαιρέσεις ὁμώνυμον κλασμάτων, τῶν
ὁποίων τὸ ἀθροισμα ἢ ὑπόλοιπον εὐρίσκεται ἀπὸ μνήμης.

Προβλήματα μετ' δύο πράξεις.

Σημεῖα γὰ δεικνύουν πολλαπλασιασμὸν καὶ διαιρέσιν εἰς τὴν λύσιν
προβλημάτων. Χρήσις ὀριζοντίου γραμμῆς μεταξὺ διαιρέτων καὶ διαιρέτου
καὶ παραδείγματα πολλαπλασιασμοῦ καὶ διαιρέσεως :

$$\begin{array}{r} 18 \times 15 \\ \hline 9 \times 3 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 374 \\ \hline 53 \end{array} \qquad \begin{array}{r} 10 \times 15 \\ \hline 9 \end{array}$$

Ἑλληνικά.

Ποιήματα. Ἀπομνημόνευσις πεζοῦ καὶ ποιήματος.

Ἱστορίαι, παγνίδια, παροιμίαι καὶ ἀξιόματα.

Ἀνάγνωσις καὶ ἄλλων βιβλίων ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐκτὸς τοῦ ἀναγνωστικοῦ.

Ἀνάγνωσις τοῦ ἀναγνωστικοῦ καὶ ἄλλων βιβλίων καταλλήλων διὰ τὴν
τάξιν. Σημασία λέξεων. Σιωπηρὰ ἀνάγνωσις.

Σπουδὴ τῶν λέξεων καὶ ὀρθογραφία. Σημασία, χρήσις καὶ ὀρθογρα-
φία τῶν λέξεων ποῦ χρειάζονται εἰς τὴν γραφὴν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ κειμένου
τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῶν συνθέσεων.

Ἐκθέσεις γραπταὶ καὶ προφορικαί. Ἐπανάληψις καθημερινῶν ἐμπει-
ριῶν ἢ παρατηρήσεων. Φιλικαὶ ἐπιστολαί. Ὑπόδειγμα ἐκθέσεων πρὸς εἰσή-
γησιν καὶ καθοδήγησιν. Μελέτη καὶ κατασκευὴ τῆς προτάσεως, χρήσις τῶν
ἀναγκαίων κεφαλαίων γραμμάτων καὶ σημείων στίξεως, ἀνάπτυξις τῆς αἰ-
σθησεως τῆς προτάσεως. Ἀνάπτυξις τοῦ ἀπαιτουμένου λεξιλογίου. Ἀσκήσις
εἰς ἀπαιτουμένας ὁρθὰς ἢ ἰδιωματικὰς συνηθείας. Ἀσκήσις εἰς τὴν χη-
σιν τῆς φωνῆς ὁμιλίας.

Γραμματική. Ὀδυσιαστικά, ἐπίθετα καὶ προσωπικὴ ἀντωνυμία. Κλίσεις αὐτῶν. Συγκριτικὸς καὶ ὑπερθετικὸς βαθμὸς -οτερος -οτατος τῶν ἐπιθέτων. Ἐπιθέτων. Ἐπιθέτων. Ἐπιθέτων. Ἐπιθέτων.

Ρήματα βαρύντονα καὶ τὰ συνηρημένα εἰς τὸν ἐνεστώτα. Συλλαβικὴ αὐξησης. Λέξεις παράγωγοι καὶ σύνθετοι.

Ἵδι κή.

Ἄσματα μονόφωνα καὶ δίφωνα κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ διδάσκοντος. Ἀσκήσεις φωνῆς. Ἵδική μὲ κύκλους, Ἄτομικὸ τραγοῦδι. Μαθήματα διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς μουσικῆς.

Φύσις.

Φυτὰ εἰς τὸν κήπον, ἀγρόν, λειμῶνα, δάσος. Ζῶα καὶ φυτὰ συνήθη τῆς θαλάσσης. Πειράματα εἰς τὴν ζωὴν τῶν ζώων καὶ φυτῶν. Ἐπιπλαβεῖς καὶ δηλητηριώδεις ὄφεις. Ἄγρια ζῶα : λέων, τίγρις, ἐλέφας.

Φύτευσις βολβῶν καὶ σπόρων.

Οἰκοδομαὶ τῶν πόλεων. Ὁ οἶκος καὶ τὰ περιεχόμενα. Δρόμοι, θέρμανσις καὶ φωτισμός.

Μελέται τῆς γῆς. Ἐποφελῆ ὄρυκτὰ καὶ μέταλλα.

Φυσικὰ φαινόμενα. Χρόνος ἀνατολῆς καὶ δύσεως. Αἰτία τῆς ἡμέρας καὶ νυκτός. Χειμερινὸν καὶ θερινὸν ἡλιοστάσιον. Ἐαρινὴ καὶ χειμερινὴ ἰσημερία.

Ἰχνογραφία καὶ Χειροτεχνία.

Ἐλευθέρῃ ἰχνογραφίᾳ ἀντικειμένων ποῦ προκύπτουν ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν (ζῶα, δένδρα, καρποὶ κλπ.). Κοσμητικὴ ἐργασία. Δημιουργικὴ ἐργασία. Χρῶμα.

Θήλα. Ράφή, στοιχειώδης εἰς μικρὰ πανιά. Στοιχειώδης σπουδὴ τῶν ὑφαντῶν νημάτων, δαντέλλαι μὲ τὸ βελονάκι.

Ἵλικά. Βελόναι, λευκὰ καὶ χρωματιστὰ νήματα καὶ ὄραφαί, δακτυλίθραι, ταινίαι, μέτρησις αὐτῶν, καρφίτσαι κλπ.

Ἄρρενα. Κατασκευὴ ἐκ πηλοῦ ἀγγείων καὶ ἄλλων πλεκτῶν εἰδῶν κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ διδάσκοντος.

Καλλιγραφία.

Σκοπὸς νὰ ἐπιτύχη ὀρθὴν στάσιν, ὀρθὴν κράτησιν τῆς πέννας, ὀρθὴν θέσιν τοῦ χάρτου καὶ τὰ γράφει μὲ μυϊκὰς κινήσεις.

Ἀρχὴ ἐκάστου μαθήματος μὲ ἀσκήσεις εἰς εὐθείαν γραμμὴν καὶ ὀρθοειδῆ ἀσκήσεις. Διδασκαλία τῶν κεφαλαίων κατὰ τὴν ἐξῆς σειρᾶν : Y, Ω, E, O, A, X, Θ, Σ, I, A, N, M, H, κατόπιν πάντοτε τῶν ἀναγκαίων πρὸς γραφὴν τοῦ γράμματος προασκήσεων.

Ἄσκησις ἐπὶ ἀριθμῶν καὶ κυρίων ὀνομάτων καὶ χρῆσις λέξεων ὀρθογραφίας πρὸς ἄσκησιν. Στατιστικαὶ ἐπὶ τῆς ταχύτητος γραφῆς γραμμάτων καλῶς (56 γράμματα κατὰ λεπτόν).

Ἱστορία.

Ἡ ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀπὸ τὰ κοινὰ ἱερὰ καὶ κοινὰς πανηγύρεις μέχρι τῆς ὑποταγῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ῥωμαίους, μὲ ἔμφασιν εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους καὶ ἀσφάλειαν τοῦ σημερινοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Γεωγραφία.

Σκοπός. Νὰ ὀδηγηθῆ τὸ παιδί νὰ γνωρίσῃ τοὺς τρόπους τῆς ζωῆς τῶν λαῶν τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς γῆς καὶ νὰ τὰ ἀσκήσῃ πῶς νὰ μελετοῦν τὴν γεωγραφίαν παρὰ νὰ ζητοῦν πληροφορίας.

Ἑλικά. Σφαῖραι καὶ χάρται με ὀλίγα ἀπλά ὀνόματα καὶ μέγας χάρτης τοῦ κόσμου καταφανῆς ἀπὸ ὅλην τὴν τάξιν με τὰ μέρη ποὺ θὰ διδάχθω. Συλλογαὶ ἀντικειμένων καὶ εἰκόνων ἐκ τῶν διαφόρων χωρῶν. Δὲν ἀπαιτεῖται βιβλίον.

Φανταστικὰ ταξίδια, περιγραφαὶ τῶν περιοχῶν, συγκρίσεις καὶ προσοχὴ εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς ὄρους καὶ θέσεις πρὸς ὀρθογραφίαν, προφορὰν καὶ γραφήν.

Ἡ γῆ. Σχηματισμὸς καὶ ἐπιφάνεια. Καθημερινὴ καὶ ἐτησίᾳ στροφή. Ζῶναι. Ἡμισφαίρια, ἥπειροι, ὠκεανοὶ (θέα τοῦ ὀρίζοντος αὐτῶν, κύματα, ψῦχος καὶ θερμότης, συμβάντα), μεγάλαι νῆσοι καὶ ὀμάδες νήσων, μεγάλαι θάλασσα (Μεσόγειος θάλασσα καὶ γύρω ξηραὶ, σπουδαιότης τοῦ Γιβραλτάρ). Ἴσθμοὶ τῆς Κορίνθου καὶ Σουὲξ καὶ σπουδαιότης αὐτῶν σήμερον ὡς πορθμῶν. Ὁ πορθμὸς τοῦ Παναμᾶ.

Οἱ λαοὶ τῆς γῆς. Λ. χ. οἱ Κινέζοι, ὄρυζα καὶ τέιον, πολιτισμὸς τῶν χῶραι τῶν μαύρων τῆς Ἀφρικῆς. Νομάδες, ἥθη καὶ ἔθιμά τῶν. Ζῶα ἄγρια τῶν διαφόρων ἡπείρων, ὡς ἔλεφας (ἐλεφαντοστοῦν), ἵπποπόταμος, κροκόδειλος, ὀινόκερος, πίθηκος, τίγρις, λέων, δορκὰς κλπ.

Τὸ Δέλτα τοῦ Νείλου, ἔμφασις τῆς σπουδαιότητος τοῦ ὕδατος εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν, προϊόντα τῆς Αἰγύπτου.

Σχεδιάγραμμα ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Δέλτα τοῦ Νείλου. Δούναβις.

Ἔρημοι. Ἡ Σαχάρα ὀάσεις, κάμηλοι καὶ ὄφελιμότης. Ἀραβικοὶ ἴπποι. Βεβουῖνοι, ἐνδυμασίᾳ τῶν ἑλλειψις πόλεων.

Ὀροσειραί. Ἄλπεις, Οὐράλια, Ἱμαλαία κλπ.

Μεγάλαι χῶραι, μεγάλαι πόλεις, ἀποικίαι.

Ὁ νομὸς τοῦ μαθητοῦ καὶ οἱ γειτονικοὶ νομοί.

Φυσική άσκησης και Ύγιεινή.

Γυμναστικά άσκήσεις. Άνάπαυσις. Παιγνίδια. Χοροί.

Ύγιεινή. Ειδικά θέματα. Καθαρός αήρ και άερισμός. Καθημερινή πρωινή ύγιεινή επιθεώρησις. Παρατηρήσεις διά φυσικάς άνικανότητας. Ύγιεινή τών εποχών και του οίκου. Οινόπνευμα και καπνός.

Πρόγραμμα εργασίας, άναπαύσεως, ύπνου, φαγητού.

Β' έξάμηνον. Τά όργανα τών αισθήσεων και τó δέρμα.

Πολιτειακή άγωγή. Οικογένεια και οίκος. Καθήκοντα, δικαιώματα και προνόμια εις τήν οικογένειαν και εις τόν οίκον. Σχολείον και γείτων' καθήκοντα, δικαιώματα και προνόμια εις τó σχολείον και γειτονιάν.

ΤΑΞΙΣ Ε΄.

Θρησκευτικά.

Έκκλησιαστική Ίστορία. Προσευχαί. Ποιήματα και ήσματα θρησκευτικά. Άνάγνωσις και έρμηνεία περικοπών του Εύαγγελίου κατά τά όριζόμενα ύπό του Ύπουργείου.

Ήθική άγωγή. Είναί πάντοτε ή γενική κατεύθυνσις εις όλας τās τάξεις και εις όλα τά μαθήματα.

Άριθμητική

Ειδική εργασία. Κλάσματα, πολλαπλασιασμός, δεκαδικοί.

Προφορικά. Καθημερινή άσκήσις, ώστε ν' αναπτυχθῆ δύναμις, ακρίβεια και έτοιμότης. Προφορική εργασία πρòς επανάληψιν, εισαγωγήν και συμπλήρωσιν τῆς γραπτῆς εργασίας με άφηρημένους αριθμούς και συγκεκριμένα προβλήματα.

Όροι. Άκέραιος, όμώνυμα και έτερονύμια κλάσματα, δεκαδικόν κλάσμα.

Γραφή : Τρεῖς περίοδοι. Σχέσεις τών τάξεων τών άκεραίων. Δραχμαί, λεπτά, κλάσματα και συμμιγείς.

Άκέραιοι. Καθημερινή άσκήσις εις τās θεμελιώδεις πράξεις με προσοχήν διά τήν ακρίβειαν και ταχύτητα.

Κλάσματα. Κατάταξις όμώνυμων και έτερονύμων. Πρόσθεσις και άφαιρέσις όμώνυμων κλασμάτων. Τροπή έτερονύμων κλασμάτων εις όμώνυμα, πρόσθεσις και άφαιρέσις τούτων. Πολλαπλασιασμός άκεραίου με κλάσμα, πολλαπλασιασμός και διαίρεισις κλασμάτων. Κλάσματα μεταχειριζόμενα εις τήν ζώήν, μικτοί αριθμοί.

Τροπή κοινών κλασμάτων εις δεκαδικά και δεκαδικών εις κοινά.

Πρόσθεσις, άφαιρέσις, πολλαπλασιασμός άκεραίου με δεκαδικόν ή δεκαδικού με άκέραιον. Διαίρεισις δεκαδικού με άκέραιον.

Προβλήματα του κοινού βίου.

Ἑλληνικά.

Ποιήματα. Ἀπομνημόνευσις καὶ ἀπαγγελία αὐτῶν. Ἱστορία, παιγνίδια, παροιμιαί καὶ ἀξιώματα. Ἀνάγνωσις βιβλίων ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐκτὸς τοῦ ἀναγνωστικοῦ, ἑφημερίδων, περιοδικῶν κλπ.

Σημασία καὶ ὀρθή προφορὰ τῶν λέξεων, ἀπόδοσις τοῦ περιεχομένου.

Σιωπηρὰ ἀνάγνωσις καὶ ἄσκησις εἰς τὴν σύλληψιν τῆς κεντρικῆς ἰδέας.

Χρῆσις, σπουδὴ καὶ ὀρθογραφία λέξεων εἰς γραπτὰς προτάσεις πρὸς ὀρθογραφικὴν ἐξάσκησιν.

Συνθέσεις προφορικαὶ καὶ γραφαί. Ἀπόδοσις παρατηρήσεων ἢ καθημερινῶν ἀσχολιῶν τοῦ βίου. Ἀπόδοσις, διήγησις, περιγραφή ἱστοριῶν, συμβάντων, ἀνεκδότων ἢ ἄλλων ἐνδιαφερόντων, τὰ ὅποια ὁ μαθητὴς ἤκουσεν ἢ ἀνέγνωσε. Διήγησις καὶ περιγραφή ἐργασιῶν, πραγμάτων ἢ ἀνθρώπων εἰς τὸν κύκλον τῶν μαθητῶν.

Φιλικαὶ ἐπιστολαί. Ἀσκησις εἰς τὴν καθαρὰν ὀργάνωσιν τῆς σκέψεως. Ἀνάπτυξις καὶ κατανόησις τῆς παραγράφου. Ἀσκησις εἰς φαντασίαν ἢ ἐφευρετικότητα. Σπουδὴ προτύπων συνθέσεων πρὸς εἰσήγησιν ἢ καθοδήγησιν. Σπουδὴ καὶ κατασκευὴ προτάσεως, ἢ ὅποια θὰ περικλείῃ τὴν χρῆσιν τῶν ἀπαιτούμενων κεφαλαίων γραμμάτων καὶ σημείων τῆς στίξεως. Ἀσκησις εἰς τὴν χρῆσιν τῆς ὁμιλίας. Ἀσκησις εἰς αὐτοκριτικὴν καὶ διόρθωσιν συνθέσεως. Κατάλογος τῶν συνήθως ὑπὸ τῆς τάξεως ἀνορθογραφουμένων λέξεων.

Γραμματικὴ καὶ ὀρθογραφικαὶ ἀσκήσεις. Κλίσεις ὀνομάτων Ἐπίθετα εἰς -ὸς καὶ -ῆς εἰς τοὺς τρεῖς βαθμοὺς. Ἐκθλιψις. Σύνδεσμοι. Ἐπιρρήματα. Ἀντωνυμιαί ἐξ ἀφορμῆς τοῦ κειμένου τῆς ἀναγνώσεως.

Διάκρισις τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων τῆς καθαρευούσης ἐξ ἀφορμῆς τοῦ κειμένου τῆς ἀναγνώσεως.

Ἐμφασις εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ σύνθεσιν πρακτικῶς.

Λέξεις ἀντίθετοι, ὁμωνυμία καὶ συνωνυμία τῶν λέξεων.

Χρῆσις διὰ τὴν πρακτικὴν ἄσκησιν τῶν λέξεων τῆς ὀρθογραφίας, φράσεων, ῥητῶν, παροιμιῶν, ἀνεκδότων κλπ.

Ὠδὶκῆ.

Ἀσκησις φωνῆς. Ἄσματα ἀπὸ βιβλία μελωδία εἰς διαφόρους ὅθμους καὶ κλίματας. Δυσδιά. Ἀτομικὸ τραγούδι, μαθήματα πρὸς ἐκτίμησιν τῆς μουσικῆς, διὰ τὰ ἐξασκοῦνται τὰ παιδιὰ καὶ εἰς τὴν θεωρίαν τῆς μουσικῆς καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον γὰ κατανοοῦν τὸ ἄσμα.

Φύσις.

Πτηνά. Γλαῦξ, ἀετός, γῦψ. Ἐντομα κοινὰ εἰς τὸν οἶκον (ἀράχνη, κορέοι, φθειρες κλπ.).

Ζῶα καὶ φυτὰ τῶν θερμῶν καὶ ψυχρῶν χωρῶν καὶ εὐκράτου ζώνης.
Θαλάσσιος ζωή. Ἡ ζωὴ εἰς τὴν θάλασσαν: μύδια, κάβουρας, φύκη, κοράλιον.

Πετρώματα καὶ ὄρυκτά. Πετρώματα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ λίθοι οἰκοδομῶν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος.

Φυσικὰ φαινόμενα. Αἷτια τῆς ἀλλαγῆς τῶν ἐποχῶν. Πολικὸς ἀστὴρ καὶ Μεγάλη ἄρκτος.

Ἴχθυογραφία καὶ Χειροτεχνία.

Ἴχθυογράφησις ἔργων πλαστικῆς κατασκευασθέντων ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ: καρπῶν καὶ ἀνθέων, ζῶων κλπ.

Ἄρρενα. Ἐπεξεργασία ξύλου πρὸς κατασκευὴν διαφόρων σχηματισμῶν.

Θήλα. Ραπτική. Κέντημα. Πλεκτική.

Καλλιγραφία.

Προσπάθεια νὰ σχηματίσῃ ὁ μαθητὴς ὀρθὰς συνηθείας γραφῆς καὶ ἄσκησις τῶν μαθητῶν νὰ γράφουν μὲ κινήσεις τῶν μυόνων.

Ἄρχὴ ἐκάστου μαθήματος μὲ μίαν γραμμὴν ἢ δύο εὐθείας καὶ ἀσκήσεις εἰς ὁμοειδεῖς.

Ἐπανάληψις τῶν κεφαλαίων καὶ μικρῶν γραμμάτων.

Ἱστορία.

Ἀπὸ τῆς ὑποταγῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ρωμαίους μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Ἐμφασις εἰς τοὺς ὀνομαστοὺς αὐτοκράτορας καὶ σταυροφορίας.

Γεωγραφία.

Ἡ γῆ. Αἱ ἐποχαί. Πλάτος καὶ μῆκος.

Βαλκανική. Θέσις, ἔμπορικαὶ γραμμαί. Ἐπιφάνεια, κλίμα, χῶροι, μεγάλα πόλεις.

Ἑλλάς. Θέσις, ἔκτασις, ὄρια. Ἐπιφάνεια, κλίμα, διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους καὶ βιομηχανία: ἔργα Στρυμῶνος. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Κύρια πόλεις ὡς κέντρα ἔμπορίου.

Νομοὶ τῆς Ἑλλάδος, μεγάλα τμήματα ἢ Μακεδονία, Στερεὰ Ἑλλάς κλπ. Χαρτογραφία.

Φυσικὴ ἄσκησις καὶ Ὑγιεινὴ

Φυσικὴ ἄσκησις. Γυμναστικαὶ ἀσκήσεις. Χοροί, ἀθλοπαίγνια, παιγνίδια.

Ὑγιεινή. Καθαριότης καὶ τροφή. Καθημερινὴ προωὴν ἐπιθεώρησις. Παρατηρήσεις διὰ φυσικὰς ἀνικανότητας. Καθημερινὴ τακτικὴ. Μέτρα ἀνάγκης. Ὑγιεινὴ τοῦ οἴκου καὶ τῶν ἐποχῶν. Οἰνόπνευμα καὶ καπνός.

Πολιτειακή αγωγή

Προβλήματα τῆς ζωῆς τῶν πόλεων καὶ τοῦ οἴκου.

Καθήκοντα τῶν νέων πολιτῶν: Νὰ ὑπακούουν εἰς τοὺς νόμους, νὰ συντελοῦν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν, νὰ βοηθοῦν τὰς ἀρχάς καὶ νὰ πληρῶνουν τοὺς φόρους.

Τροφαί. Ἐπίσκεψις τῆς ἀγορᾶς. Προμήθεια τοῦ ὕδατος. Οἰκίαι εὐ-
αεροὶ καὶ εὐήλιοι. Χρῆσις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τηλεφώνου. Ἐξοδα τῆς πόλεως
καὶ τοῦ ἔθνους διὰ τὴν ἀσφάλειαν, δημοσίας ὑπηρεσίας, στρατόν, στόλον.
Καθαριότης τῶν δρόμων, ἐπιδημίαι, πάρα καὶ γυμναστήρια πρὸς εὐχαρί-
στησιν, ἐργασία τοῦ παιδιοῦ. Προνόμια τῶν πολιτῶν καὶ καθήκοντα.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'.

Θρησκευτικά.

Λειτουργική. Κατήχησις. Προσευχαί. Ποιήματα καὶ ἔσματα θρησκευ-
τικά. Ἐρμηνεία παραβολῶν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἡθικὴ αγωγή εἶναι πάντοτε ἡ γενικὴ κατεύθυνσις εἰς ὅλας τὰς τάξεις
καὶ ὅλα τὰ μαθήματα.

Ἀριθμητικὴ.

Εἰδικὴ ἐργασία. Ποσὰ ἀνάλογα.

Προφορικὰ. Προφορικὴ ἐργασία πρὸς ἐπιθεώρησιν, εἰσαγωγὴν καὶ
συμπλήρωσιν τῆς γραπτῆς ἐργασίας μὲ ἀφρημένους ἀριθμοὺς καὶ συγκε-
κριμένα προβλήματα.

Ὅροι Ποσὰ ἀνάλογα, χρόνος, τόκος.

Γραπτὰ. Καθημερινὴ ἄσκησις εἰς τὰς πράξεις τῶν ἀκεραίων, κλα-
σμάτων καὶ δεκαδικῶν εἰς ὅλους τοὺς σχηματισμοὺς μὲ εἰδικὴν προσοχὴν
εἰς ταχύτητα καὶ ἀκρίβειον.

Ἀπλὴ καὶ σύνθετος μέθοδος τῶν τριῶν. Δάνεια ἐπὶ τόκῳ. Εὔρεσις
τοῦ τόκου ἐτῶν, μηνῶν καὶ ποσοῦ μεσητείας. Προεξοφλήσεις δανείων. Μέ-
θοδος ὑφαιρέσεως. Προβλήματα σχετιζόμενα μὲ τὰς ἀνωτέρω πράξεις.

Προβλήματα ἀνευ ἀριθμῶν πρὸς ἄσκησιν τῆς σκέψεως.

Μέτρησις. Μέτρησις χρόνου. Ἀποφεῦγον βάρους. Μέτρησις γραμμῆς,
κύβου. Σφαῖρα, ἡμισφαίρια, διάμετρος, κέντρον. Εὔρεσις ἐπιφανειῶν ὀρθο-
γωνίων καὶ περιεχομένων ὀρθογωνίων στερεῶν.

Σχηματισμοὶ εἰς ἐργασίας. Ἐπιταγαί, ἀποδείξεις, λογαριασμοὶ τα-
μιευτηρίων κλπ. Τροπὴ ἑλληνικῶν χρημάτων εἰς νομίσματα τῶν κυριωτέ-
ρων ἔθνῶν. Τροπὴ γαλλικῶν μέτρων εἰς πήχεις καὶ τανάπαυιν κατὰ τὴν
κρίσιν τοῦ διδάσκοντος.

Ἑλληνικά.

Ὡς εἰς τὴν Ε' τάξιν μὲ ἀνάγνωσιν βιβλίων, περιοδικῶν, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδάσκοντος, καὶ συνθέσεις ὡς τοῦ προηγουμένου ἔτους. Τηλεγραφήματα, ἐμπορικαὶ ἐπιστολαί, αἰτήσεις καὶ ἄλλα κοινωνικὰ ἔγγραφα.

Ἐμφασίς εἰς τὴν σωτηριᾶν ἀνάγνωσιν καὶ τὰ ἐλεύθερα ἀναγνώσματα. Νὰ ὀδηγηθῆ ὁ μαθητὴς νὰ χρησιμοποιῇ λεξικόν, ἐγκυκλοπαιδείαν, χάροτην, βιβλιωθήκην καὶ βοηθητικὰ βιβλία.

Α' ἐξάμηνον

Γραμματική. Ἡ πρότασις: Χρῆσις, εἶδος, ὅροι τῆς προτάσεως (ἀπλῆ καὶ σύνθετος). Τὰ μέρη τοῦ λόγου. Κλίσις καὶ χρῆσις ὀνομάτων, ἀντωνυμιῶν, ὀρημάτων, ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιθέτων. Ἀσκήσις, εἰς γραμματικὰς συνθεσίας.

Β' ἐξάμηνον.

Ἡ πρότασις. Μέρη τῆς προτάσεως, ὑποκειμενον, κατηγορούμενον, συνδετικόν, σύνθετος πρότασις καὶ μέρη αὐτῆς. Τὰ μέρη τοῦ λόγου. Χρῆσις τῶν προθέσεων, συνδέσμων, ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων εἰς προτάσεις. Εἰδικὴ προσοχὴ καὶ ἄσκησις εἰς γραμματικὰς συνθεσίας.

Ῥοδική

Ὡς εἰς τὴν Ε' τάξιν. Ἀναγνώρισις τῆς κλίμακος

Φύσις.

Ὁ διδάσκων συμπληρῶνει, ὅ,τι νομίζει, ὅτι παρελήφθη ἀπὸ ζῶα, φυτὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

Ἐφευρέσεις. Φωνόγραφος, κινηματογράφος. Ἡ δύναμις τοῦ ἀτμοῦ, ἡ δύναμις τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Θερμότης, θερμομέτρα.

Μεταφοραί. Σιδηρόδρομοι, ὕδωρ, ἀήρ.

Υγεία. Ὁξυγόνον, ἄζωτον, ἀνθρακικόν ὀξύ.

Ὁξειδῶσις τῶν μετάλλων, ἀήρ, ἄλας κλπ.

Φυσικὰ φαινόμενα. Φάσεις τῆς σελήνης. Ἐκλειψις. Δύο ἀστερισμοί.

Χειροτεχνία.

Ἀρρενα. Κατασκευὴ ἐκ πηλοῦ, στερεῶν γεωμετρικῶν σωμάτων καὶ ἀναγλύφων, τὰ ὁποῖα παριστάνουν καρπούς, ἄνθη, ζῶα πρόσωπα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα. Ἐπεξεργασία ξύλου πρὸς κατασκευὴν διαφόρων ἀντικειμένων,

Θήλα. Ραπτική, κοπτική, πλεκτική καὶ οἰκοκυρική (μαγειρική).

Καλλιγραφία.

Ὡς εἰς τὴν Ε' τάξιν. Ἐπανάληψις δυσκόλων γραμμάτων καὶ σχηματισμὸς ἀσκήσεων κινήσεως. Συσχέτισις τῆς καλλιγραφίας μὲ ἐργασίαν ἀπομνημονεύσεως.

Ἱστορία.

Ἡ πολιτικὴ κατάστασις τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τῆς πώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἰδίᾳ τῶν κρατῶν ἐκεῖνων τῶν ὁποίων ἡ Ἱστορία συνδέεται στενωτέρου μὲ τὴν Ἑλληνικὴν (Ρωσία, Βενετία, Αὐστρία κλπ.).

Ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τοῦ 1453 ἕως τῆς σήμερον, ἡ δὲ ἔμφασις τῶν προγονικῶν ἀγῶνων καὶ ἀρετῶν ἀφίεται εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν διδασκάλων.

Γεωγραφία.

Εὐρώπη. Θέσις, ἐπιφάνεια καὶ κλίμα. Κύρια χωρὰ καὶ πόλεις. Βιομηχανία, προϊόντα καὶ ἐμπόριον. Ὁ λαός. Τοποθεσία θέσεων συνδεομένων μὲ σπουδαῖα σύγχρονα γεγονότα.

Ἀσία, Ἀφρική, Αὐστραλία, Ἀμερική καὶ ὀμάδες νήσων.

Σχέσις ἐμπορικῆς καὶ πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος μὲ τὰ Βαλκάνια καὶ τὸν κόσμον. Θέσις, Ἐπιφάνεια καὶ κλίμα.

Μεγάλαι χωρὰ καὶ κύρια πόλεις αὐτῶν· βιομηχανία, προϊόντα, ἐμπόριον· ὁ λαός των.

Τοποθεσία θέσεων ποῦ συνδέονται σπουδαῖα σύγχρονα συμβάντα.

Ἐπισκόπησις τοῦ τελευταίου μηνὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ κόσμου γενικῶς.

Φυσικὴ ἄσκησις καὶ Ὑγιεινὴ

Ὡς εἰς τὴν Ε' τάξιν.

Ὑγιεινή. Πέψις. αἷμα. Κυκλοφορία. Πνεύμονες.

Ρεύματα τοῦ ἀέρος. Ἀερισμός. Προστασία κατὰ τῶν ἀσθενειῶν. Συνεργασία μὲ τοὺς ἰατροὺς ἐν περιπτώσει ἀνάγκης.

Πολιτειακὴ ἀγωγή

Δημόσια ἰδρύματα τῆς κοινότητος ἢ πόλεως Δήμαρχος καὶ συμβούλια, πῶς ἐκλέγονται· δικαστήρια (πολιτικὰ καὶ ποινικὰ). Ὅρκος, μαρτυρία, δικαστής, ἔνορχοι. Ἡ ὑπερησία τῆς κοινότητος εἰς τοὺς πολίτας (νοσοκομεῖα, γηροκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα (τί στοιχίζουσι, πόλις πληρώνει, συνεισφοραὶ τῶν πολιτῶν. Τὰ ἀμοιβαῖα καθήκοντα τῶν πολιτῶν. Ἡ ἀνάγκη τῆς κυβερνήσεως εἰς τὸν οἶκον καὶ σχολεῖον. Ἡ προπαρασκευὴ διὰ πολίτας. Φόροι, ἐκλογαί, ψήφος.

ΤΟ ΠΑΙΓΝΙΔΙΟΝ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Ἐολόκληρος ἡ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ εἶναι ζωὴ παιγνιδιοῦ καὶ εἶναι ὁ ἀληθὴς ἐρασιτέχνης αὐτοῦ.

Τὸ παιγνίδι προσφέρει ἀξίας φυσικῆς, διανοητικῆς, ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς σπουδαιότητος. Προσφέρει πεδῖον δράσεως καὶ ἐπιτυχίας, πρὸς δημιουργίαν χαρακτῆρος, ὅπου ἀναπτύσσονται τοιαῦτα χαρακτηριστικά, ὡς τίμιον παιγνίδι, τιμίαν ἀγωγὴν, ἀγάπην τοῦ κανονισμοῦ καὶ τάξεως, ὑπακοὴν εἰς τοὺς προϊσταμένους, φαντασίαν καὶ ἀγρυπνος προσοχήν, φιλοξενίαν τῶν δυνάμεων, ἐπίβλεψιν καὶ καθοδήγησιν.

Εἶναι εὐτυχὴς ὁ διδάσκαλος, ὅστις θὰ εἰσάγῃ τὸ παιγνίδι εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς διδασκαλίας, συσχετίζων αὐτὸ μὲ ὅλα τὰ μαθήματα. Ἡ ἀγωγὴ σκοπεῖ τὴν δημιουργίαν χαρακτῆρος· εἰς τὸ παιγνίδι θὰ εὕρωμεν τὴν ἀρίστην ἔκφρασιν. Τὸ παιγνίδι σχετίζεται μὲ κάθε μάθημα, ἀλλὰ μὲ τινα, ὡς ἡ ἀριθμητικὴ, Ἑλληνικὰ καὶ ὀρθογραφία, σχετίζεται περισσότερον.

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ

Οἱ μαθηταὶ δύνανται ν' ἀγοράζουσι, νὰ πωλοῦν, νὰ διατηροῦν λογαριασμοὺς καὶ βιβλία συναλλαγῶν. Χρήματα κατασκευάζονται ἀπὸ χαρτόνι καὶ δίδονται εἰς τὰ διάφορα τεμάχια, αἱ ἀνάλογοι ὀνομασίαι τῶν χαρτονομισμάτων. Τὰ παιδιά μανθάνουσι πῶς νὰ κάμνουν ἀλλαγὰς καὶ καλλιεργοῦν τὸ συνεργατικὸν πνεῦμα. Ὡθυόμενοι ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ζητοῦν νὰ μάθουν ποῦ παράγονται τὰ προϊόντα καὶ πῶς μεταφέρονται, ὥστε νὰ σχετίζονται ἀριθμητικῶς, γεωγραφία, ἱστορία καὶ γλῶσσα.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ἡ διήγησις ἱστοριῶν εἶναι ἡ ἀρίστη διδασκαλία διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς καλῆς ἐκφράσεως. Διαιροῦμεν τὴν τάξιν εἰς δύο μέρη, ὥστε νὰ καταγράφουσι νὰ λάθῃ πού ἀκούουσιν εἴτε εἰς τὸ σχολεῖον εἴτε εἰς τὸ γυμναστήριον. Ὁρίζονται ἕκτακτοι ἡμέραι «καλῆς ἐκφράσεως».

Διαιροῦμεν εἰς δύο τμήματα τὴν τάξιν, ἀριθμοῦμεν ἕκαστον τμήμα 1, 2, 3, 4, 5, 6 κλπ. Ἐρωτᾷ ὁ ἀριθμὸς τοῦ πρώτου τμήματος καὶ ἀπαιτεῖται ν' ἀπαντήσῃ ὁ ἴδιος ἀριθμὸς τοῦ δευτέρου. Α. χ. δι' ὀνόματα τὸ ἐν τμήμα λαμβάνει τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, τὸ ἄλλο λαμβάνει τὸν πληθυντικόν· λέγει μίαν πτώσιν ὀνόματος ὁ μαθητὴς πού ἀνήκει εἰς τὸ τμήμα τοῦ ἐνικοῦ καὶ ὁφείλει ν' ἀπαντήσῃ ὁ φέρων τὸν ἴδιον ἀριθμὸν τοῦ ἄλλου τμήματος εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν. Γίνονται δραματοποιήσεις.

Ἡ ἀνάγνωσις κατὰ πρόσωπα πού περιέχει τὸ μάθημα εἶναι ἀρίστη διὰ τὸν συναισθηματικὸν τύπον, ὡς καὶ ἡ καθοδήγησις ὅπως ὅλη ἡ τάξις εὕρῃ τὰς λέξεις πού χρησιμοποιοῦν εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἢ εἰς ἄλλα ἐπαγγέλματα.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Νά κάμνουν εικόνας αναλόγως τῆς διδασκομένης ὕλης καὶ νά γίνεται χοῦσις κινηματογράφου πρὸς ζωντανὴν κατανόησιν.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Συλλογὴ γραμματοσῆμων, δελταρίων, ἐντόμων, προϊόντων, ζώων.

Σχηματισμὸς χαρτῶν μὲ θέσιν τῶν προϊόντων.

Κατασκευὴ σημαῖων τῶν διαφόρων χωρῶν καὶ ὁμιλίαι περὶ τῶν χωρῶν καὶ μεγάλων κυβερνητῶν αὐτῶν.

Πῶς θὰ μεταβοῦν ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, ὁ διάπλους λιμνῶν, ποταμῶν κλπ.

Νά ὀνομάζῃ πόλεις ἀρχομένης ἀπὸ Α ἢ ἄλλα γράμματα. Νά θέτῃ τὰς πόλεις, ποταμοὺς εἰς τὸν χάρτην καὶ νά σχεδιάζῃ βωβοὺς χάρτας.

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Πρέπει νά καταπολεμηθῇ ἡ μονοτονία, διὰ τοῦτο ἔχομεν ἀσκήσεις μὲ παιγνίδια καὶ νά γίνεται συχνὴ χοῦσις μουσικῆς.

Ὁρολόγιον πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τοῦ Ἑξαταξίου Δημοτικοῦ Σχολείου. Χρόνος ἐκάστου καθ' ἑβδομάδα.

	Α' τάξις	Β' τάξις	Γ' τάξις	Δ' τάξις	Ε' τάξις	Σ' τάξις
Ἀσκήσεις ἐνάρξεως	75	75	75	75	75	75
Θρησκευτικὰ	60	60	80	80	80	80
Ἀριθμητικὴ	90	180	150	150	150	150
Ἑλληνικὰ	460	615	615	525	405	405
Φυσικὴ ἀσκήσις καὶ Ὑγιεινὴ	200	200	200	200	200	200
Ἰχνογραφία	90	90	90	90	90	90
Καλλιγραφία	75	75	75	75	75	75
Πατριδογνωσία καὶ Γεωγραφία	—	—	60	90	90	90
Ἱστορία καὶ Πολιτικὴ ἀγωγή	30	30	30	90	90	90
Χειροτεχνία	30	30	60	60	60	60
Φύσις	60	60	60	90	90	90
Ὄδικὴ	60	60	60	60	60	60

Ὁρισμένη περίοδος πρέπει νά εἶναι ἐκάστην ἡμέραν πρὸς μελέτην.

Ἀπὸ τοῦ τρίτου ἔτους ἔθρονα συνεχίζουσι τὴν κατασκευὴν κανίστρων καὶ πλέξιμο· τὰ θήλα ἀρχίζουσι ὁρατικὴν, κοπιτικὴν κλπ. καὶ τὸ τελευταῖον ἔτος πρέπει νά μανθάνουσι στοιχειώδη περὶ μαγειρικῆς.

Ὁρολόγιον πρόγραμμα τῆς Α' τάξεως Ἀμερικανικοῦ σχολείου.

8.50-9.05 Συγκέντρωσις. 9.05-9.10 Καθημερινὴ ἐπιθεώρησις. 9.10-9.25 Λέξεις. 9.25-9.45 Ἀριθμητικὴ. 9.45 - 10 Ἀνάπαυσις. 10 - 10.15 Συνήθεια ὑγιεινῆς. 10.15 - 10.45 Ἀνάγνωσις. 10.45 - 11 Μουσικὴ. 11 - 11.10 Γυμναστικὴ. 11.10 - 11.30 Λεκτικαὶ ἀσκήσεις.

1 - 1.15 Καλλιγραφία. 1.15 - 1.30 Ὁμιλίαι. 1.30 - 1.45 Ἀνάγνωσις. 1.45 - 2 Ἀνάπαυσις. 2 - 2.15 Ἰχνογραφία. 2.15 - 2.30 Φύσις.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- 1.— Πῶς δύναμαι νὰ βοηθήσω τὸ Σχολεῖόν μας;
- 2.— Πῶς δύναμαι νὰ βοηθήσω τῆς ὑγείαν τῆς πόλεως;
- 3.— Πῶς γίνονται οἱ φόροι, πῶς εἰσπραττοῦνται καὶ διατί;
- 4.— Τὰ καθήκοντα τοῦ χωροφύλακος.
- 5.— Τί νομίζετε, ὅτι δύναται νὰ κάμῃ τὴν πόλιν μας ὡραιότεραν;
- 6.— Πῶς δυνάμεθα νὰ περιορίσωμεν τὰ ἀδικήματα;
- 7.— Διατί ἐπιθυμῶ νὰ γίνω ἰατρός, δικηγόρος κλπ.;
- 8.— Μία ἀσθένεια ἐνὸς φιλιτάτου μου καὶ τί ἤσθάνθην;
- 9.— Οἱ σιδηρόδρομοι.
- 10.— Ποῖον διδάσκαλόν μου θαυμάζω καὶ διατί;
- 11.— Ποῖα τὰ καθήκοντά μου ὡς ἐννόμου πολίτου;
- 12.— Διατί θέλω νὰ γίνω πλούσιος;
- 13.— Ποῖον ἐκ τῶν συγγενῶν μου ἀγαπῶ περισσότερο καὶ διατί;
- 14.— Ποίας συμβουλὰς ἔχω ἀκούσει παρὰ τοῦ πατρὸς μου, ποίας παρὰ τῆς μητρὸς μου καὶ ποίας ἔκτελῶ;
- 15.— Πῶς φυλάττω τὰ χρήματα ποῦ μοῦ δίδουν καὶ διατί;
- 16.— Πῶς κερδίζει ὁ πατήρ μου τὰ χρήματα διὰ τὴν συντήρησίν μου καὶ τί αἰσθάνομαι δι' αὐτόν;
- 17.— Ἐξηγήσατε τὴν ἄξιαν τῶν χειρῶν σας εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν.
- 18.— Συγκρίνατε τὴν Ἑλλάδα τοῦ 1912 μὲ τὴν σήμερον κατὰ τὸν πληθυσμόν, ἔκτασιν, μέσα συγκοινωνίας, πλοῦτον κτλ.
- 19.— Ποῖα ἀποτελέσματα ἔχει τὸ κρασί εἰς τὴν ὑγείαν καὶ τὸν χαρακτήρα τῶν ἀνθρώπων;
- 20.— Ἡ Ἑλληνικὴ σημαία.
- 21.— Περιγράψατε τὴν ζωὴν ἐνὸς γεωργοῦ.
- 22.— Πῶς δύναμαι νὰ φυλάττω τὴν ὑγείαν μου.
- 23.— Διατί πρέπει νὰ σέβωμαι τοὺς διδασκάλους μου;
- 24.— Τί ἐννοεῖ ἡ παροιμία «φασοῦλι τὸ φασοῦλι γαμίζει τὸ σακκοῦλι»;
- 25.— Τί ἐννοεῖ ἡ παροιμία «Γύνα χέρι νίβει τ' ἄλλο καὶ τὰ δυὸ τὸ πρόσωπο»;

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΤΟ 1935

Περίληψις τῆς Ἱστορίας τῆς Παιδαγωγικῆς. Θεσσαλονίκη. Μάρτιος 1935.

Ἀναλυτικόν καὶ ᾠρολόγιον πρόγραμμα τῆς ὕλης τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Θεσσαλονίκη Ἰούν. 1935.

Ποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὁ καλὸς διδάσκαλος; «Ἐκπαιδευτικὰ Χρονικὰ» ἀρ. φυλ. 21. Δεκεμβρ. Ἀθήναι 1934.

Ἡ ἐξέλιξις τοῦ νεωτέρου Νηπιαγωγείου. Περιοδικὸν «Ἐρμῆς», ἀριθ. 580 καὶ 583. Ἀπρίλιος 1935.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΧ. 20